

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
KATEDRA SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Pracovní uplatnění osob se sluchovým postižením
Job opportunities for persons with hearing impairments

Bc. Dominika Jandová

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Kotvová, Ph. D.
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika

2020

Odevzdáním této diplomové práce na téma Pracovní uplatnění osob se sluchovým postižením potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 22.4. 2020

Dominika Jandová

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Miroslavě Kotkové, Ph. D., za vedení diplomové práce, za odborné rady a cenné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat organizaci Tichý svět za spolupráci a jejich cenné informace a klientům, kteří mi poskytli cenné informace a byli ochotni mi poskytnout rozhovor. Děkuji Mgr. Petře Fejtkové za odborné konzultace.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na pracovní uplatnění osob se sluchovým postižením. V teoretické části je v úvodních kapitolách věnovaná pozornost terminologickému vymezení z pohledu surdopedie, klasifikaci sluchových vad a možnosti komunikace osob se sluchovým postižením. Dále se teoretická část věnuje přístupům ke vzdělávání a systémům vzdělávání osob se sluchovým postižením. V práci je také popsána situace zaměstnávání osob se sluchovým postižením nejen v České republice, ale i v Německu, na Slovensku a ve Velké Británii. V praktické části je zanalyzována situace pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením pomocí výzkumného šetření, který má charakter smíšeného výzkumu. Pro výzkumné šetření byl použit strukturovaný rozhovor pro klienty organizace Tichý svět a polostrukturované dotazník, který byl určen pro konzultanty organizace. Hlavním cílem diplomové práce je zanalyzovat situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením a možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice, tento cíl je dosažený výzkumným šetřením.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pracovní uplatnění, osoby se sluchovým postižením, neslyšící, Tichý svět, profesní poradenství

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on the employment of persons with hearing impairments. In the theoretical part, the introductory chapters pay attention to the terminological definition from the perspective of surdopaedia, classification of hearing impairments and the possibility of communication of persons with hearing impairments. Furthermore, the theoretical part is devoted to approaches to education and education systems for persons with hearing impairments. The thesis also describes the situation of employing persons with hearing impairment not only in the Czech Republic, but also in Germany, Slovakia and Great Britain. In the practical part, the situation of work of persons with hearing impairments is analyzed by means of a research survey, which has the character of mixed research. A structured interview for clients of the organization Silent world and a semi-structured questionnaire were used for the research investigation. The main aim of this thesis is to analyze the situation of work of persons with hearing impairment and possibilities of work of persons with hearing impairments in the Czech Republic, this goal is achieved by research investigation.

KEYWORDS

Job opportunities, persons with hearing impairments, deaf, Silent world, professional counseling

Obsah

Úvod	8
1 Terminologické vymezení	10
1.1 Klasifikace sluchových vad	12
1.1.1 Klasifikace sluchových vad podle doby vzniku	12
1.1.2 Klasifikace sluchových vad podle místa vzniku.....	13
1.1.3 Klasifikace sluchových vad dle stupně postižení	14
1.2 Kompenzační pomůcky	15
1.2.1 Sluchadla	16
1.2.2 Kochleární a kmenové implantáty	17
2 Možnosti komunikace osob se sluchovým postižením.....	19
2.1 Vizuálně-motorické systémy komunikace.....	19
2.2 Auditivně-orální komunikační systémy.....	21
3 Přístupy ke vzdělávání osob se sluchovým postižením.....	23
4 Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v České republice	26
5 Situace zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností	29
5.1 Situace zaměstnávání osob se sluchovým postižením.....	32
5.2 Organizace pro osoby se sluchovým postižením v České republice	33
5.3 Organizace pro osoby se sluchovým postižením v Německu	37
5.4 Organizace pro osoby se sluchovým postižením na Slovensku	38
5.5 Organizace pro osoby se sluchovým postižením ve Velké Británii	39
6 Současné možnosti zaměstnávání osob se sluchovým postižením.....	39
6.1 Východiska a cíl výzkumného šetření	40
6.2 Metody výzkumného šetření	41
6.3 Charakteristika výzkumného vzorku	44

6.4	Průběh šetření	45
6.5	Shrnutí výzkumného šetření a diskuze	72
Závěr		80
Seznam použitých informačních zdrojů		82
Internetové zdroje		84
Seznam tabulek.....		87
Seznam grafů		87
Seznam příloh		88

Úvod

Mezi základní životní potřeby je možné zařadit pracovní uplatnění, jelikož práce poskytuje lidem možnost seberealizace. Pracovní uplatnění souvisí s předchozím vzděláváním, a i s pohledem společnosti na tuto skupinu osob. Pracovní uplatnění ovlivňuje i úspěšnost začlenění daného člověka do společnosti a je součástí faktorů ovlivňujících kvalitu života. Problematika pracovního uplatnění osob se změněnou pracovní schopností je i v současné době aktuálním tématem. Zejména osoby se sluchovým postižením se v procesu zaměstnávání setkávají s různými překážkami. Největší překážka pro neslyšící je komunikační prostředek – český znakový jazyk, který se odlišuje od majoritní (slyšící) společnosti, ve které žijí. Osoby se sluchovým postižením jsou často opomíjeny, jelikož postižení tohoto typu není na rozdíl od ostatních typů postižení na první pohled poznat. Cílem diplomové práce je zanalyzovat situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením a možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice. Hlavním cílem kvalitativního šetření (rozhovoru) je získat od neslyšících informace o možnostech pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice. Hlavním cílem dotazníkového šetření je získat informace od konzultantů organizace Tichý svět o situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, zda neslyšící mají možnost pracovat ve vystudovaném oboru a jaký je vliv jednotlivých regionů na výběr zaměstnání.

Diplomová práce je tvořena z části teoretické a empirické. Prvních pět kapitol práce se věnuje teoretické části a šestá kapitola je věnována praktické části, jež obsahuje vlastní výzkumné šetření, které jsou kvalitativního a kvantitativního charakteru.

První kapitola teoretické části se zabývá terminologickým vymezením z pohledu surdopedie. Dále jsou v této kapitole vymezeny klasifikace sluchových vad a kompenzační pomůcky. Druhá kapitola se věnuje možnosti komunikace osob se sluchovým postižením a nastiňuje dva základní komunikační přístupy. Třetí kapitola popisuje přístupy ke vzdělávání osob se sluchovým postižením. Čtvrtá kapitola pojednává o současném systému vzdělávání osob se sluchovým postižením v České republice. Pátá kapitola teoretické části pojednává o situaci zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností a je dělená do

podkapitol, které se věnují situaci zaměstnávání osob se sluchovým postižením v České republice, v Německu, na Slovensku a ve Velké Británii.

Praktická část, která tvoří šestou kapitolu, prezentuje východiska a cíl výzkumného šetření. Dále popisuje zvolené metody výzkumného šetření, charakterizuje výzkumný vzorek a průběh šetření. Poslední podkapitola se věnuje shrnutí výzkumného šetření, diskuzi a doporučení.

Výzkumné části předcházela formulace výzkumných otázek, strukturované rozhovory s neslyšícími klienty organizace Tichý svět a dotazníkové šetření, jež bylo určeno pro konzultanty organizace.

1 Terminologické vymezení

Sluch je jedním z nejvýznamnějších smyslů pro život člověka, který se zrakem utváří důležité informační zdroje. Zrak je podstatný pro vnímání prostorových vztahů, zatímco sluch je rozhodující a prvořadý pro lidskou komunikaci. Sluch je podstatný z hlediska mezilidské komunikace při navazování a udržování vztahů ve společnosti. Má opodstatněný význam pro vývoj řeči, jazyka a myšlení. Dále rozvíjí psychiku, pro podporu emocionálních vazeb na okolí i v získávání fyzických a sociálních dovedností. Řeč se vytvoří jako reflex na základě sluchu, z tohoto důvodu se lidé s těžkým sluchovým postižením nenaučí sami orální řeči. Pomocí sluchu je jedinec schopný zpětnovazebního systému, který kontroluje všechny složky řečové komunikace – segmentální i suprasegmentální, melodii, dynamiku i rytmus řeči (Novák, in Hádková, 2016).

Potměšil (2003) uvádí, že percepce zvukového pozadí umožňuje podvědomou orientaci v prostoru, což nám dává pocit reálnosti prostředí, jistotu a bezpečnost. Zvuky prostředí nás upozorňují na situaci v okolí na náhlost nebo nebezpečnost situace, ale také v nás mohou probudit uklidňující pocity a obohacovat po estetické a psychické stránce. Sluch se zásadně podílí na procesu sociálního učení a na využívání náhodného učení.

Speciálně pedagogická disciplína, která se zabývá otázkami péče o sluchově postižené jedince od raného věku, jejich výchovou a vzděláváním, sociálním a pracovním začleněním, problematice vzdělávání a rehabilitace sluchově postižených se nazývá surdopedie. Slovní spojení surdopedie vzniklo složením dvou slov, latinského *surdus* – hluchý a řeckého *paideia* – výchova. Od roku 1983 je surdopedie samostatnou speciálně pedagogickou disciplínou, která v minulosti byla součástí logopedie (Horáková, 2012).

V odborné surdopedické terminologii uvádí Hrubý (2010), pojmy porucha a vada sluchu, které je potřebné rozlišovat s ohledem na jejich povahu a následky.

Pojem **porucha sluchu** je stav, který je možný léčit nebo napravit. Označuje stav přechodného zhoršení sluchu následkem onemocnění či změnou sluchové orgánu. Sluch je

po léčbě víceméně v normě. **Vada sluchu** je stav trvalého poškození sluchu, který nemá tendenci se zlepšovat a zahrnuje pásmo od lehké nedoslýchavosti až po úplnou hluchotu.

Pojem osoba se sluchovým postižením vymezuje širokou skupinu osob rozlišující se věkem, kdy u člověka sluchová vada vznikla, druhem a stupněm postižení. Zahrnuje osoby neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé. Sluchové postižení u neslyšících osob se vymezuje tím, že slyšení je poškozeno v takovém rozsahu, že ani s největším zesílením nemohou osoby vnímat mluvenou řeč. Ztráta sluchu u osob nedoslýchavých je pouze částečná a je možné ji úspěšně kompenzovat elektroakustickými kompenzačními pomůckami. Označení osoby ohluchlé se užívá tedy, pokud ke ztrátě sluchu došlo v průběhu života v období ukončení řeči nebo v období dokončení vývoje řeči. Termín sluchové postižení zahrnuje i osoby s kochleárním implantátem (Souralová, Langer, 2005).

Období, kdy vznikla vada sluchu, značně ovlivňuje utváření osobnosti. Podstatné je vědět, zda sluchová vada postihla jedince s již plně formovanou osobností, nebo jedince, u kterého se ještě osobnost neutvořila v obvyklé dospělé podobě. Vrozená vada utváří specifické podmínky pro akceptaci. Vrozená sluchová vada do určité míry usnadňuje proces tím, že jsou jedinci na sluchovou vadu zvyklí od raného věku, ale náhled na sluchové postižení se mění i při formování osobnosti. Utváření osobnosti je dynamický proces, kdy může v různých mezních životních obdobích (např. zahájení povinné školní docházky, puberta, hledání partnera aj.) dojít ke sporu s ostatními vrstevníky, k uvědomění si vady a jejímu negativnímu prožívání. U jedinců s těžkou sluchovou vadou je podstatné zdůraznit, že zejména v tomto období se klade důraz na vytvoření funkčního způsobu komunikace. V opačném případě se následky omezeného jazykového vývoje projevují v životě člověka se sluchovým postižením celý život (Skálová, 2016).

1.1 Klasifikace sluchových vad

Je nezbytné zmínit níže uvedené klasifikace sluchových vad, jelikož různý typ a stupeň sluchových vad má individuální dopad na jedince se sluchovým postižením, na což je poukazováno v praktické části diplomové práce.

Sluchové vady je možné klasifikovat podle **doby vzniku** jako vrozená nebo získaná, **místa vzniku** jako převodní, percepční, smíšená a centrální a dle **stupně postižení**, které lze dělit na nedoslýchavost (lehká, střední a těžká), hluchotu (praktická, úplná) a ohluchlost (v průběhu života).

Můžeme se setkat s termíny prelingvální a postlingvální vada sluchu. Tyto termíny závisí na vývoji řeči, na čase vytváření pojmů a slovní zásoby a následné schopnosti komunikovat mluvenou řečí u každého dítěte v okamžiku, kdy vznikla vada sluchu. Prelingvální vada sluchu je charakteristická u osob, které se narodily nebo ztratily sluch v raném věku před vývojem řeči či ukončením vývoje řeči. Postlingvální sluchové postižení se vymezuje tím, že jedinci ztratili sluch po spontánním, ukončeném vývoji řeči (Hádková, 2016).

1.1.1 Klasifikace sluchových vad podle doby vzniku

Dle této klasifikace jsou sluchové vady děleny na vrozené a získané, které lze dále dělit na geneticky podmíněné vady sluchu nebo na podkladě negenetickém.

Geneticky podmíněné vrozené vady sluchu jsou téměř z 80–90 % způsobeny autozomálně recesivní formou onemocnění. Autozomálně dominantní forma onemocnění je zastoupena v mnohem menší míře. Za autozomálně recesivní nesyndromatickou vadu sluchu je zodpovědné přibližně 30 genů, které jsou známy. Mezi nejčastěji uváděný gen, který je zodpovědný za vrozenou sluchovou vadu je gen GJB2 pro connexin 26 (protein nezbytný pro normální funkci vnitřního ucha). Z výše uvedeného vyplývá, že sluchová vada může být jediným postižením (nesyndromatická), nebo se vyskytuje společně s různými vadami v syndromech. Může se jednat například o syndrom Pendredův, kdy kromě výskytu vady sluchu je postižena i štítná žláza a další. Usherův syndrom je zodpovědný za současné postižení sluchu a zraku (Horáková, 2012).

Kongenitálně získané sluchové vady lze dělit následovně. Prenatálně vzniklé sluchové vady jsou způsobeny negativními vlivy na plod v průběhu těhotenství, obzvláště v 1. trimestru. Mezi negativní vlivy patří např. léčba matky antibiotiky s ototoxickým účinkem, onemocnění matky toxoplazmózou, rentgenové záření, CMV apod. Dále lze dělit vady sluchu, které vzniknou v perinatálním období, což znamená během porodu nebo bezprostředně po něm. Mezi příčiny patří nízká porodní hmotnost dítěte (pod 1500 g), protahovaný porod, vlasečnicové krvácení do labyrintu, asfyxie – dušení, způsobené nedostatkem kyslíku, novorozenecká seps nebo Rh – inkompatibilita (Lejska, 2003).

K postnatálním příčinám lze zařadit především infekce – zánět mozkových blan, neštovice, zarděnky, příušnice, pásový opar, tyfus, chřipka, malárie. Dalšími možnými příčinami jsou úrazy – úrazové záněty středouší, fraktury sluchových kůstek, fraktura skalní kosti, barotrauma, krvácení do labyrintu nebo otřes. Právě u získaných vad sluchu se ještě rozlišuje pre- a postlingvální sluchové postižení (Hádková, 2016).

1.1.2 Klasifikace sluchových vad podle místa vzniku

Sluchová vada se hodnotí podle místa vzniku jako převodní, percepční, smíšená a centrální.

Převodní sluchová vada se vyznačuje orgánovými změnami sluchového analyzátoru. Orgánové změny mohou zasáhnout **přívodní** nebo **převodní** ústrojí. **Přívodní ústrojí** se týká ušního boltce, který může být poškozen a trpí sluchová orientace – rozeznávání odkud zvuk přichází, dále může být ucpaný zevní zvukovod mazovou zátkou (cerumen obturans), cizím tělesem nebo nádorem, což má odpovědnost za tlumený přívod sluchových vln do středního ucha. U převodního ústrojí následkem různých zánětů a úrazů trpí zejména bubínek (membrana tympani) a sluchové kůstky – kladívko (malleus), kovádlíka (incus) a třmínek (stapes), zasáhnuty mohou být i oválné okénko a Eustachova trubice. Konsekvencí léze v části přívodního a převodního ústrojí vzniká **převodní** porucha nebo vada sluchu různého stupně.

Dalšími možnými, nejčastějšími orgánovými změnami je poškození části hlemýždě (cochlea) a to část vnímací, která je nejcitlivější a nejméně odolná. To znamená poškození nejužší části bazilární membrány na začátku prvního hlemýžďového závitu, Cortiho ústrojí, nebo sluchového nervu až po jádra sluchového nervu. Při poškození labyrintu velmi často dochází ke snížení horní sluchové hranice, jak u kostního, tak u vzdušného vedení. Důsledkem léze v části vnitřního ucha vzniká **percepční** vada různého stupně.

Smíšené sluchové vady či poruchy vznikají kombinací sluchové vady převodní a percepční.

Centrální vady jsou zapříčiněny defekty, které postihují podkorový a korový systém sluchových drah. Příznaky centrálních vad jsou velmi rozmanité. Značně častou příčinou těchto poškození bývá tumor nebo trauma (Hádková, 2016).

1.1.3 Klasifikace sluchových vad dle stupně postižení

Sluchová vada dle stupně postižení se stanoví na základě odborných vyšetření a je vyjádřena v decibelech (dB).

Podle Světové zdravotnické organizace World Health Organization (WHO) je od roku 1980 stanoveno a od roku 2005 vydáno doporučená klasifikace stupňů sluchového postižení (podle velikosti ztráty) (WHO/Grades of hearing impairment, 2019). Klasifikace se dělí na stupně od 0 do 4 a název kategorie. Stupeň 0 je od 0 do 25 dB s názvem kategorie je považována ještě za normu, kdy není člověk označen jako osoba se sluchovým postižením, ztráta sluchu od 26 do 40 dB (stupeň 1) je již označována jako lehké postižení sluchu. Stupeň 2 je od 41 do 80 dB vyznačující se jako těžké postižení sluchu. Poslední stupeň 4 je od 81 a více dB označující velmi závažné postižení sluchu včetně hluchoty.

Tato klasifikace není natolik podrobná jako klasifikace BIAP Bureau Internationale d'Audiophonologie (Mezinárodní úřad pro audiologii) (Skálová, 2016).

Níže uvedená tabulka 1 popisuje podrobněji klasifikaci sluchových vad dle stupně postižení. Tabulka 1 rozlišuje VI stupňů sluchových vad.

Tabulka 1 – Klasifikace vad sluchu dle doporučení 02/1 BIAP (1997)

	Průměrná ztráta sluchu (na 500, 1000, 2000, 4000 Hz)	Sluchové vnímání
I. Normální sluch	0–20 dB	Lehké omezení sluchu bez společenského vlivu.
II. Lehká ztráta sluchu	21–40 dB	Problémy jsou při vnímání ztišeného či vzdáleného hlasu.
III. Středně těžká ztráta sluchu	1. stupně: 41–55 dB 2. stupně: 56–70 dB	Porozumění mluvené řeči při zvýšené hlasitosti. Lepší porozumění za pomoci odezírání.
IV. Těžká ztráta sluchu	1. stupně: 71–80 dB 2. stupně: 81–90 dB	Vnímání hlasité řeči těsně u ucha. Vnímání silného hluku.
V. Velmi těžká ztráta sluchu hraničící s hluchotou	1. stupně: 91–100 dB 2. stupně: 101–110 dB 3. stupně: 111–19 dB	Mluvená řeč není vnímána, pouze vnímání silného hluku.
VI. Úplná ztráta sluchu, hluchota	120 dB a více	Žádné vnímání sluchem.

Zdroj: Skálová, 2016

1.2 Kompenzační pomůcky

Na základě diagnostického vyšetření a stanovení diagnózy týkající se sluchové vady či poruchy je nutné v rámci rehabilitace zvolit co nejvhodnější kompenzační pomůcku.

V současné době kompenzační pomůcky zastupují široké spektrum speciálních elektroakustických přístrojů, které umožňují osobám se sluchovým postižením přemoci komunikační potíže, které způsobuje sluchová vada (Horáková, 2012).

Je nesmírně důležité posuzovat indikaci sluchové korekce individuálně, a to z důvodu, že ne každý nedoslýchavý prožívá svou sluchovou vadu z komunikačního a emocionálního hlediska obdobně (Havlík, 2007).

Mezi základní kompenzační pomůcky patří pomůcky, které usnadňují vnímání mluvené řeči, mezi ně patří zejména – sluchadla, kochleární implantáty, osobní zesilovače, FM pojítka a indukční smyčky (Hádková, 2016).

1.2.1 Sluchadla

Sluchadla patří mezi základní kompenzační pomůcku, které jsou nejčastěji využívány mezi lidmi se sluchovým postižením. Sluchadla se využívají od dětství až po dospělost u lidí s lehkou, středně těžkou a těžkou nedoslýchavostí. Mají význam i u těžkých sluchových vad. Před tím, než odborný lékař doporučí sluchadla, je nutné zjistit prahovou hodnotu sluchu, tedy nejnižší hlasitost zvuku, který je jedinec schopný zaslechnout na určité frekvenci. Kompenzace ztráty sluchu sluchadly je první a základní možnost, kdy je možné člověku zprostředkovat zvuky běžného života, zejména mluvenou řeč. Sluchadlo je drobný elektroakustický přístroj, který zesiluje a moduluje zvukový vjem. Sluchadlo se skládá z mikrofону, zesilovače, reproduktoru, regulátoru hlasitosti, přepínače programů, indukční cívky a případně i z audiovstupu. Sluchadlo se podílí na dostatečném zesílení zvuku, který je speciálně modulován podle nastavení, jež určuje foniatr. Foniatr se řídí věkem a příslušným typem a charakterem sluchových vad jedinců. Sluchadla se dělí podle způsobu zpracování akustického signálu, jedná se o sluchadla analogová nebo digitální. V dnešní době se výrobci soustřeďují na rozvoj sluchadel digitálních a od výroby sluchadel analogových se upouští. Kvalitní modely digitálních sluchadel obstarávají zpracování zvuku, který zdůrazňuje řeč a potlačuje okolní rušivé zvuky. Digitální sluchadla se dokáží sama otestovat a jsou více odolná vůči rušení mobilními telefony apod. Sluchadla lze dělit

i podle charakteru přenosu zvuku, který se dělí na dva způsoby – zvuk může být přiváděn do vnitřního ucha vzduchem díky reproduktoru, jež vysílá akustickou energii ušní vložkou do zvukovodu. Druhý způsob přenosu zvuku je kostním vedením, který vychází z vedení zvuku jako elektrický signál vycházející ze zesilovače a je předán do vibrátoru, který je přiložen na spánkovou kost. Poslední dělení sluchadel se rozlišuje podle tvaru na sluchadla – závěsná, zvukovodová, kapesní a brýlová (Horáková, 2012).

1.2.2 Kochleární a kmenové implantáty

Kochleární implantát je sluchová protéza – elektronická funkční smyslová náhrada, která umožňuje osobám s těžkým sluchovým postižením nebo zcela neslyšícím vnímat zvuk a pomocí sluchu realizovat komunikaci v prostředí (Krahulcová, 2014).

Podle Horákové (2012) se kochleární implantát skládá z části vnější a vnitřní. Do vnější části implantátu lze zahrnout zvukový (řečový) procesor a mikrofon s vysílací cívkou. Vnitřní část se skládá z přijímače, jež je uložen v jamce kosti skalní a jemného svazku 22 (24) elektrod, jež je vložen do hlemýžďe vnitřního ucha. Zvuk z prostředí zachytí mikrofon, který jej odešle do zvukového (řečového) procesoru. Zvuk je analyzován v procesoru, dále je digitalizován na kódové signály a pošle je vysílací cívkou, jež je umístěna na hlavě za uchem, rovnou do přijímače.

Hlavním rozdílem mezi sluchadlem a kochleárním implantátem je, že sluchadla zvuk zesilují, tak aby člověk byl schopný slyšet zvuky z prostředí a řeč i přes sluchovou vadu, zatímco kochleární implantát obchází poškozené vláskové buňky, které se vyskytují ve vnitřním uchu a pomocí elektrických impulsů stimuluje vlákna sluchového nervu, která jsou zachována (Hádková, 2016).

Pro implantaci kochleárního implantátu je nezbytné, aby sluchový nerv (VIII. hlavový nerv) byl neporušený a funkční. V případě oboustranného poškození sluchového nervu je možná implantace **kmenové protézy**, která se provádí pomocí neurochirurgického zákroku. V blízkosti sluchových jader pod strop čtvrté mozkové komory se implantuje

malá destička s elektrodami. Kmenová protéza jinak funguje na stejném principu jako u kochleárního implantátu (Neubauer, 2009).

Kochleární implantát je určen pro jedince, kteří ohluchli po zánětu centrálního nervového systému (meningitida, viry apod.). Pacient bývá zařazen do programu kochleárních implantací a samotná implantace se nejčastěji vykonává do půl roku od onemocnění. Dále je kochleární implantát vymezen pro děti, které se narodily s oboustrannou těžkou sluchovou vadou a ani výkonná sluchadla a intenzivní rehabilitace nezajišťují adekvátní vnímání a rozvoj řeči. Posuzují se audiologická kritéria, mentální předpoklady pro využití kochleárního implantátu, zdravotní stav pacienta, rodinné prostředí úroveň stávající rehabilitační péče (Krahulcová, 2014).

Horáková (2012) zmiňuje, že po implantaci je nutná dlouhotrvající rehabilitační péče. Úspěšnost rehabilitační péče závisí na individuálních faktorech každého jedince. Záleží na době vzniku a délce trvání hluchoty, na osobnostních předpokladech (nadání pro řeč), na věku a celkovém zdravotním stavu. Nezbytná je i aktivní spolupráce s rodinnou dítěte s kochleárním implantátem.

2 Možnosti komunikace osob se sluchovým postižením

Macurová (2018) uvádí, že je důležité ponechat volbu komunikace jen na jedinci se sluchovým postižením a respektovat jeho volbu. Například nedoslýchavý člověk, který využívá kompenzační pomůcku sluchadlo, může využívat své zbytky sluchu ke komunikaci. Jedinec má možnost volby, zda bude komunikovat např. mluveným jazyce či v českém znakovém jazyce.

Souralová (2005) podotýká, že při komunikaci s osobami se sluchovým postižením se nejvíce setkáváme se dvěma základními komunikačními přístupy – **vizuálně-motorickým**, který je zastoupen zejména znakovým jazykem, znakovou češtinou a prstovou abecedou, a **auditivně-orálním**, jež reprezentuje mluvený jazyk majoritní slyšící společnosti.

2.1 Vizualně-motorické systémy komunikace

Vizuálně-motorické systémy komunikace využívají zejména osoby s těžkou sluchovou vadou, jelikož sluchové postižení nelze kompenzovat pouze technickými pomůckami. Sdělovací proces je potřebné realizovat i prostřednictvím vizuálně-motorických systémů komunikace, jež mají pozitivní vliv na kognitivní vývoj u osob se sluchovým postižením.

Český znakový jazyk

Český znakový jazyk je charakteristický, zejména tím, že je tvořený specifickými vizuálně pohybovými prostředky, tzn. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, pozicemi hlavy, mimikou a horní částí trupu. Je to plnohodnotný a přirozený komunikační systém. Český znakový jazyk má základní vlastnosti jazyka – systémovost, znakovost, produktivnost, svébytnost, dvojí členění a historický rozměr. I po stránce lexikální a pragmatické je stabilizován. Tyto základní atributy stanovuje Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob 423/2008 Sb. (Krahulcová, 2014).

Nejmenší významovou jednotkou českého znakového jazyka je znak. Tvoří se ze složky manuální a nemanuální. Manuální složka je představována na **místě**, kde je znak ukazován, **tvarem** ruky, kterým je znak tvořen, **pohybem** rukou a **orientací** rukou. Nemanuální složka je charakteristická zejména **mimikou** a **gestikulací** a dalšími nonverbálními prostředky. Obě zmiňované složky existují simultánně. Vzhledem k trojrozměrnému artikulačnímu prostoru je možné jednotlivé znaky uskutečňovat najednou, čímž se český znakový jazyk značně diferencuje od majoritního jazyka, tedy od mluveného jazyka (Horáková, 2011).

Uherík (1990) zmiňuje, že znakový jazyk nevyužívá gramatická pravidla mluvené řeči a požadovanou srozumitelnost dosahuje jinými prostředky, zejména ustanovenými pravidly vyjadřování.

Znakovaná čeština

Znakovaná čeština se vyznačuje tím, že je to uměle vytvořený dorozumívací systém. Využívá gramatické prostředky českého jazyka, jež je zároveň hlasitě, eventuálně bezhlasně artikulována. Pro znakovanou češtinu je typické, že spolu s jednotlivými českými slovy jsou do projevu zapojeny ruce, jež pohybem a postavením ukazují jednotlivé znaky, které jsou převzaty z českého znakového jazyka. V taktilní formě může být znakovaná čeština využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, pokud ovládají český jazyk (Zákon č.384/2008 Sb.).

Macurová (2018) zmiňuje, že typickými uživateli znakované češtiny jsou osoby nedoslýchavé a ohluchlé, jež mají český jazyk jako mateřský jazyk. Je možné se se znakovanou češtinou setkat i u starších neslyšících osob.

Prstová abeceda (daktylotika)

Fikejs (2017) popisuje prstovou abecedu jako vizuálně motorickou soustavu znaků, která užívá ustálené a formalizované postavení prstů a dlaně jedné ruky (dominantní) k zobrazení jednotlivých písmen české abecedy. Pro využití prstové abecedy je nutná znalost písemné formy českého jazyka.

Horáková (2012) zmiňuje, že prstová abeceda využívá ustálených a formalizovaných postavení prstů a dlaní obou rukou nebo dlaně jedné ruky k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy. Prstová abeceda se zejména využívá k odhláskování odborných termínů, jmen, cizích slov apod. V každém státu se prstová abeceda liší stejně tak jako znakové jazyky. Prstová abeceda není vhodná k užívání jako komunikační systém pro tlumočení jedincům se sluchovým postižením, ani při běžném kontaktu s neslyšícím člověkem, jelikož je produkce pomalejší než mluvení. Daktylotika slouží spíše jako pomoc při odezírání a artikulaci. Využívá se také ve školách pro sluchově postižené, kdy jednoruční prstová abeceda slouží při výuce českého jazyka.

2.2 Auditivně-orální komunikační systémy

Mluvená řeč

Krahulcová (2014) zmiňuje auditivně-orální komunikační systémy jako široké spektrum forem a metod didaktické komunikace. Cílem auditivně-orálních komunikačních systémů je ovládnutí mluvené, hláskové řeči a didaktického obsahu vzdělávacího programu.

Auditivně-orální metoda se vyznačuje zejména přístupem, který už od svých počátků obecně dovoluje dítěti odezírat a využívat všech dostupných fonologických i jazykových informací, jež mu odezírání umožňuje. Tato metoda povzbuzuje děti, aby si vyvinuly svůj vlastní mluvený jazyk, pomocí využívání sluchových i zrakových podnětů. V současnosti se auditivně-orální metoda dostala do stádia, kdy se dětem nezabráňuje odezírat ani využívat přirozená gesta, ale ani se na ně nijak velmi nezaměřuje (Motejzíkova, 2011).

Šándorová a Pokorný (2013) zmiňují cíl systému orální komunikace. Cílem je osvojení mluvené a hláskové řeči. Je možné popsat metodickou nabídku orálních komunikačních metod, které se využívají v současné době. Mezi ně patří:

Orální monolingvální systémy. V současné době se jejich využití snižuje. Nevyužívají potřebu vizualizace mluveného jazyka. Tyto systémy jsou nevýhodné z hlediska náročnosti a nerespektování fyziologických potřeb osob se sluchovým postižením.

Orální systémy s vizuálně motorickými doplňky slovní podstaty. Dominantním prvkem těchto systémů je vizualizace řeči, cílem doplňků komunikace je upřesnit podstatu výpovědi. Doplňky, které upřesňují podstatu výpovědi jsou: psaná podoba jazyka doplňovaná řečí, prstová abeceda, pomocné artikulační znaky. Tuto metodu lze využívat už od raného věku dítěte, jelikož se rozvíjí jazykové struktury i pojmotvorné procesy a na podkladě čtení a psaní se usnadňuje rozvoj poznávacích procesů. Komunikace mezi dítětem a rodičem by spíše měla být obousměrná.

Orální systémy, které jsou doplňované vizuálně motorickými doplňky neslovního typu (bimodální). Hlavním cílem je také rozvoj mluveného jazyka, ale východiskem je i vysoká komunikativní hodnota znaku, mimicko-gestikulačních možností a gesta. Tato metoda podstatně přispívá ke stimulaci verbálního rozvoje a zlepšování percepce mluvy. Mezi nedostatky patří nepřesnost pojmového vymezení a absence morfologických znaků.

3 Přístupy ke vzdělávání osob se sluchovým postižením

Je nezbytné zmínit jaké jsou přístupy ke vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením v České republice, jelikož od těchto přístupů se vyvíjí následující sociální začlenění do společnosti jedince se sluchovým postižením a jeho budoucí pracovní uplatnění.

Komunikace je lidská schopnost používat výrazové prostředky k vytváření, udržování a pěstování lidských vztahů. Slouží ke vzájemnému a oboustrannému ovlivňování mezi dvěma nebo více systémy. Komunikace značí současně sdělování informací a dorozumívání, jejíž cílem je vytváření mezilidských vztahů. (Klenková, 2006).

Jedinci se sluchovým postižením tvoří různorodou skupinu, proto každému jedinci vyhovuje odlišná forma komunikace a technika. Nedoslýchavý člověk, který má užitek ze sluchadel nebo uživatel kochleárního implantátu s největší pravděpodobností bude při kontaktu se slyšícím upřednostňovat komunikaci mluvenou řečí a odezírání. Člověk zcela neslyšící, který nemá užitek ze sluchadel bude spíše preferovat komunikaci prostřednictvím znakového jazyka (Horáková, 2012).

Krahulcová (2014) uvádí, že v průběhu vývoje odborné péče o jedince se sluchovým postižením se nejzřejměji členily tyto komunikační systémy:

- Systém orální komunikace
- Systém simultánní komunikace
- Systém totální komunikace
- Systém bilingvální komunikace

Systém orální komunikace

Jedná se o orální metody, které zastupují široké spektrum metod didaktické komunikace. Cílem těchto metod je ovládnutí mluvené, hláskové řeči a didaktického obsahu vzdělávacího programu. Jmenované metody jsou uskutečňovány ve formě

„volnějších metod“, které jsou založené na hovorových – heuristických metodách osvojování jazyka s pomocí vizuálně-motorických komunikačních systémů, nebo ve formě „čisté metody“, které jsou exaktně založené na systematické výstavbě jazyka. Důkaz o prospěšnosti orálních metod se opírá zejména o metodiku, která je historicky dlouhá a všestranně propracovaná i dosahované výsledky u určité části populace se sluchovým postižením. V současné době díky audiotecnice a didaktické technologie je umožněno získat relativně kvalitní zpětnou sluchovou vazbu u části populace se sluchovým postižením. Skutečnost, že se využívají orální didaktické metody a postupy u jedinců se sluchovým postižením taktéž podporují. Je nutné vytknout, že u orálních přístupů byl a je nedostatek zejména jejich celoplošné a univerzální využívání (Krahulcová, 2002).

Horáková (2012) zmiňuje, že systém orální komunikace je zejména preferován u osob, jež mají využitelné zbytky sluchu a užívají kompenzační pomůcky – sluchadla nebo kochleární implantát.

Systém simultánní komunikace

Krahulcová (2014) uvádí pojem simultánní komunikace. Systém simultánní komunikace je podle této autorky schéma překladu a převodu mluvené formy jazyka do znakového jazyka, a naopak při komunikaci ve formálním projevu.

Systém simultánní komunikace se používá u většinového, mluveného národního jazyka v daném státu, oblasti. S tímto systémem se paralelně doplňují další komunikační formy, nejčastěji se využívají vizuálně motorické komunikační formy, hlavní funkcí je zpřesňování sdělení jedince.

Systém totální komunikace

Totální komunikace je systém, který spojuje vhodné manuální, aurální a orální způsoby komunikace, umožňující osobám se sluchovým postižením zajistit bezbariérový přístup k informacím. Základním rysem totální komunikace je fakt, že se osoba se sluchovým postižením seznamuje se všemi možnými komunikačními prostředky, těmi jsou např. znakový jazyk, mluva, prstová abeceda, řeč těla, mimika, odezírání, čtení, psaní a

přirozená gesta pro dosažení efektivní komunikace. Dále by u jedince se sluchovým postižením měly být v maximální možné míře rozvíjeny všechny využitelné zbytky sluchu. V současné době je systém totální komunikace nejužívanějším komunikačním přístupem ve školách pro sluchově postižené v České republice (Horáková, 2012).

Potměšil (2003) uvádí, že systém totální komunikace je hodnocen v pedagogice sluchově postižených přínosně s přímým pozitivním dopadem na žáky.

Systém bilingvální komunikace

Cílem bilingvální komunikace je dosáhnout rozvoje jazyka a myšlení, které nezávisí na kvalitě mluvené řeči. Dále maximalizovat komunikační a kognitivní potenciál osob se sluchovým postižením v komunikačně optimálních podmínkách. Bilingvální komunikace u osob se sluchovým postižením se vyznačuje přenosem informací ve dvou jazykových kódech, ve znakovém jazyce a mluveném (většinovém, národním jazyce), a to vzájemně mezi neslyšícími a mezi neslyšícími a slyšícími. Nemusí docházet k simultánnímu užívání dvou jazyků. Neslyšící učitel užívá znakový jazyk a slyšící učitel užívá orální řeč, jelikož se důsledně dodržují mateřské metody výuky jazyka. Mezi charakteristické znaky bilingválních vzdělávacích programů přináleží realizace nedirektivních metod výuky znakového i národního jazyka, upřednostňování znakového jazyka v raném věku a podpora psané podoby národního jazyka (Krahulcová, 2002).

4 Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v České republice

V následující kapitole je popsán současný vzdělávací systém osob se sluchovým postižením, jelikož výběr školy a následující dosažené vzdělání velice zasahuje i do budoucího pracovního uplatnění jedinců se sluchovým postižením.

Vzdělání a výchova má naprosto nenahraditelnou roli v procesu zdárné socializace, která má vliv na získání plnohodnotného místa ve společnosti. V České republice systém vzdělávání osob se sluchovým postižením zastupuje soustava škol běžného typu v rámci integrovaného vzdělávání, ale i škol a školských zařízení pro sluchově postižené. V současné době je v České republice zřízeno 13 základních škol pro sluchově postižené, součástí jsou i mateřské školy a speciálně pedagogická centra (Langer in Valenta, 2014).

V současné době se děti se sluchovým postižením mohou vzdělávat nejen ve specializovaných školách pro sluchově postižené nebo s vadami řeči, kde mohou být založeny třídy pro žáky se sluchovým postižením, ale mohou se vzdělávat i ve školách hlavního vzdělávacího proudu v rámci inkluze. V České republice se na vzdělávání sluchově postižených podílejí tyto školy¹: v **Praze** jsou to školy v ulici Ječná, Holečkova a Výmolova, jež zřizují mateřské školy, základní školy i střední školy pro sluchově postižené, dále v **Berouně** dětský domov a mateřská škola, v **Plzni** mateřská škola a základní škola pro sluchově postižené, v **Ivančicích** je zřízena pro sluchově postižené mateřská škola, základní škola a Dětský domov, v **Hradci Králové** je mateřská škola, základní škola, střední škola a vyšší odborná škola pro sluchově postižené, v **Českých Budějovicích** je zřízena mateřská škola, základní škola a střední škola, ve **Valašském Meziříčí** je mateřská škola, základní škola, střední škola, v **Brně** je základní škola a střední škola Gellnerka, v **Ostravě** je zřízena pro sluchově postižené mateřská škola a základní škola, v **Kyjově** se taktéž nachází mateřská a základní škola pro sluchově postižené a v **Liberci** je zřízena mateřská a základní škola logopedická.

¹ Aktuální seznam škol, které se specializují na vzdělávání žáků se sluchovým postižením je dostupný na webových stránkách jednotlivých škol. Seznam je uveden v literatuře.

Možnosti vzdělávání na středních školách

Střední vzdělávání s maturitní zkouškou je úplné střední odborné vzdělání s maturitou (kód oboru M), které je možné získat v oborech: asistent zubního technika (Střední škola Výmolova v Praze), gymnázium (Gymnázium Ječná v Praze), informační služby (Střední odborná škola Ječná), hotelnictví (Střední škola Holečkova v Praze), reprodukční grafik pro média a obor předškolní a mimoškolní pedagogika (Střední škola v Hradci Králové), informační technologie (Střední škola Gellnerka v Brně), obory zahradnictví a počítačové systémy a aplikovaná elektrotechnika (Střední škola ve Valašském Meziříčí).

Střední vzdělání s výučním listem (kód oboru H) je možné studovat v oboru: malíř, pekař, cukrář, lakýrník, čalouník a strojní mechanik na střední škole v Holečkova v Praze, operátor skladování na střední škole Gellnerka v Brně, elektrikář na střední škole ve Valašském Meziříčí, obor kuchař – číšník v Praze střední škola Holečkova a v Hradci Králové, dále obor truhlář a řezbář lze studovat v Hradci Králové.

Nižší střední odborné vzdělávání (kód oboru E) lze vystudovat na školách pro sluchově postižené v oboru: potravinářská výroba se zaměřením na cukrářské práce, malířské, natěračské práce a šití oděvů na střední škole Holečkova v Praze, čalounické, truhlářské práce, stravovací a ubytovací služby (střední škola Holečkova v Praze a střední škola v Hradci Králové), v Brně na střední škole Gellnerka je možné studovat obor prodavačské práce a podlahářské práce, ve Valašském Meziříčí jsou obory elektrotechnické a montážní práce a na střední škole v Českých Budějovicích je obor sklenářské práce.

Možnosti vzdělávání na vysokých školách

V České republice není přímo zavedená „speciální“ vysoká škola. Vzdělávání osob se sluchovým postižením na vysokých školách probíhá formou inkluze. Inkluzivní přístup ke studentům se sluchovým postižením na vysokoškolské úrovni se realizuje s pomocí individuálních plánů a poradenských center, které si zřizují jednotlivé vysoké školy a zajišťují komplexní služby. Služby jsou zabezpečovány v rámci zpřístupnění forem adekvátních forem přijímacího řízení i pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, poskytování tlumočnicků, asistentů a dalších odborníků, popřípadě služby zapisovatelů nebo přepisů, asistenčních služeb, zapůjčování technických pomůcek. Legislativa, která vypovídá o terciárním vzdělávání studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice je ukotvena zejména v zákoně č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

V současné době je možné v České republice studovat pouze **dva studijní programy**, které jsou určeny pro studenty se sluchovým postižením. První studijní program je **Výchovná dramatika neslyšících** na Janáčkově akademii múzických umění v Brně, založen v roce 1992. Jde o studijní program bakalářský s možností navazujícího magisterského studia v denní i kombinované formě. Předměty jsou přednášeny orální formou se simultánním překladem do českého znakového jazyka. Druhý studijní program je bakalářský a navazující magisterský obor **Čeština v komunikaci neslyšících** na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Tento obor byl otevřen v roce 1998 (Horváthová, 2012).

5 Situace zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností

U situace týkající se zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností je nezbytné zmínit základní lidská práva osob se zdravotním postižením, jelikož tato práva zahrnují aspekt jak sociální, tak i aspekt historický, etický, náboženský, filozofický a politický.

Krahulcová (2014) podotýká, že první mezinárodní konference, která pojednávala o legislativě ochraňující osoby se zdravotním postižením se konala v Římě v roce 1971. Na této konferenci byla definována směrnice pro budoucí práci „Rehabilitation International“, čímž předznamenala, že hlavní odpovědnost za ochranu práv zdravotně postižených mají vlády jednotlivých zemí. Legislativa každé země na podkladě směrnic by měla závazně uznávat práva osob se zdravotním postižením a zprostředkovat jim lékařské, vzdělávací, sociální služby a služby v oblasti poskytování zaměstnání. Konečným cílem je naprostá integrace osob se zdravotním postižením do společnosti. Dále je možné zmínit **Evropskou sociální chartu**, která v části I. článku 15 stanovuje, že osoby se zdravotním postižením mají právo na přípravu jak k výkonu zaměstnání, tak i na profesní a sociální readaptaci, aniž by se bral ohled na původ a povahu jejich postižení. V pokračující II. části je toto právo dále blíže specifikováno takto:

- Je potřebné provést opatření, aby byly zajištěny prostředky pro přípravu zaměstnání, počítaje v to zapojení specializovaných veřejných nebo soukromých institucí, pokud je to nutné.

- Je potřebné provést opatření k umístění osob se zdravotním postižením do zaměstnání, jako je vymezení chráněných zaměstnání, zřízení specializovaných zprostředkovatelen práce a zavedení opatření, která budou stimulovat zaměstnavatele, aby přijímali jedince se zdravotním postižením.

Dále i **Charta základních práv pracovníků** vyhlášená státy Evropské unie pojednává o článku 26, jež zmiňuje, že všichni zdravotně postižení, nehlédě na původ a povahu jejich postižení, mají právo na patřičné a určující opatření, která jsou namířena na zlepšení jejich společenské a pracovní integrace. Tato opatření musí směřovat na přípravu pracovního uplatnění, mobility, přístupnosti objektů, ergonomiky, bydlení a dopravních

prostředků. Dále potom byla přijímána v souvislosti se zaměstnáváním řada doporučení, která se týkala přípravy na povolání a pracovní rehabilitace.

Mezi **standardní pravidla pro vyrovnání příležitostí osob se zdravotním postižením** patří pravidla, která byla schválena OSN Valným shromážděním, které se konalo 28. října v roce 1993. Zmiňovaná standardní pravidla nejsou z hlediska mezinárodního práva závazná, avšak pokud budou respektována více státy, je možné, že se stanou mezinárodním obyčejovým právem. Standardní pravidla poukazují na oblasti podstatné z hlediska kvality života osob se zdravotním postižením. Vyrovnávání příležitostí pro jedince se zdravotním postižením je základním projevem ve celosvětovém a všeobecném úsilí o mobilizaci lidských zdrojů i východiskem pro odbornou a ekonomickou spolupráci v této oblasti mezi státy, mezinárodními organizacemi a OSN. Mezi základní předpoklady zapojení patří 4 činnosti, jež je potřebné aktivovat: 1) Zvyšování uvědomění – podpora informačních kampaní o jedincích se zdravotním postižením, předávání srozumitelných informací atd. 2) Lékařská péče, 3) Rehabilitace a 4) Služby – poskytování technických pomůcek za nízkou cenu nebo bezplatně, zapojení zdravotně postižených do organizování programů osobní asistence a tlumočnických služeb, jež podporují nezávislý způsob života.

Z hlediska **zaměstnávání** je cílovou oblastí rovnoprávné zapojení, zejména odstranit pracovní diskriminaci a podpořit aktivity, jež podporují přijímání osob se zdravotním postižením do zaměstnání na volném trhu práce.

Platná legislativa pro osoby se zdravotním postižením

Problematika zaměstnávání osob se zdravotním postižením patří mezi dlouhodobé problémy, které se nedaří uspokojivě vyřešit. Na to poukazuje i vysoký podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu nezaměstnaných, jež velice převyšuje procentuální zastoupení osob se zdravotním postižením. V následujících úsecích je sepsán přehled platné úpravy i ekonomických nástrojů, které buď přímo podporují zaměstnávání osob se zdravotním postižením, anebo jsou pro tento záměr využitelné v rámci nástrojů politiky zaměstnanosti.

Článek 29 listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje, že osoby se zdravotním postižením mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky, dále osoby se zdravotním postižením mají právo na pomoc při přípravě k povolání a na zvláštní ochranu v pracovních vztazích.

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, který zakazuje diskriminaci ve věcech sociálního zabezpečení, práva na zaměstnání, přístupu ke zdravotní péči, vzdělání a jeho poskytování, členství a činnosti profesních komorách, a i v odborových organizacích, radách zaměstnanců, přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení.

Zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který zakotvil povinnost zaměstnavatele zaměstnávat osoby se zdravotním postižením a vytvářet vhodné podmínky pro jejich zaměstnávání a zajistit na svůj náklad úpravu pracovišť, pracovních podmínek, zřízení chráněných pracovních míst, zaškolení či zaučení těchto zaměstnanců a zvyšovat jejich kvalifikace.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon zabezpečuje právo dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje povinnost zaměstnavatelům, jež mají více jak 25 zaměstnanců zaměstnat nejméně 4% osob zdravotně postižených z celkového počtu zaměstnanců. V tomto zákonu je dále ukotven zákaz jakékoliv diskriminace při uplatňování práva na zaměstnávání, dále je ukotvena úprava chráněného pracovního místa, pracovní rehabilitace a kvalifikace i příspěvek na podporu zaměstnávání osob zdravotně postižených.

Vyhláška 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, jež vymezuje podmínky a postupy poskytování podpůrných opatření, činnost a postavení asistenta pedagoga a vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Mezi další zákony a vyhlášky, jež je potřebné zmínit patří Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, Vyhláška MPSV č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Práce pro ZP, 2019).

5.1 Situace zaměstnávání osob se sluchovým postižením

Pracovní potenciál člověka je ohrožen, pokud je u člověka přítomna sluchová vada nebo následné postižení. Intelektuální a manuální předpoklady tvoří pracovní potenciál člověka, pokud sluchové postižení ovlivní i pracovní oblast, je možný výskyt pracovní defektivy. Pracovní defektivita je stav, kdy osoba se sluchovým postižením nedokáže akceptovat svou změněnou pracovní schopnost nebo pracovní aspirace značně převyšují pracovní možnosti a podmínky, popřípadě jedinec není schopen rekvalifikace (Jesenský in: Šándorová, Pokorný, 2013).

V úvodu problematiky je potřebné rozlišit pojem pracovní surdohabilitace a pracovní surdorehabilitace.

Pracovní **surdohabilitace** vymezuje pracovní přípravu osoby se sluchovým postižením, která prezentuje získávání nezbytných znalostí, dovedností a návyků v průběhu života ve výchovně vzdělávacím proudu na základní, střední, vyšší odborné i vysoké škole. Výsledkem ukončení výchovně vzdělávacího proudu je základní pracovní kvalifikace. K výběru vhodné pracovní kvalifikace se podílejí svým zaměřením speciální střední školy pro studenty se sluchovým postižením, nebo běžné střední školy v rámci integrace studentů se sluchovým postižením s doporučením speciálně pedagogického centra. Získání pracovní kvalifikace v rámci vysokoškolského vzdělání je nezbytná spolupráce vysokoškolského poradenského pracoviště pro studenty se specifickými vzdělávacími potřebami. Jedinec se sluchovým postižením je dlouhodobě systematicky

připravován. Hlavním cílem pracovní přípravy (surdohabilitace) je připravit a začlenit jedince se sluchovým postižením do pracovního procesu.

Pracovní **surdorehabilitace** je součástí uceleného procesu (re)habilitace. Pod tímto pojmem si lze představit souvislou péči a služby o občany se změněnou pracovní schopností, které směřuje k tomu, aby mohli lépe vykonávat dosavadní nebo jiné vhodné zaměstnání. Pracovní (re)habilitace představuje soubor činností, jež se zaměřují na zdolání práce neschopnosti nebo změněné pracovní schopnosti a na vytvoření vnitřních podmínek pro pracovní uplatnění osob se změněnou pracovní schopností. Prezentuje obnovu pracovního potencialu s cílem pracovního uplatnění. Hlavním cílem pracovní surdorehabilitace je znovu začlenit osobu se sluchovým postižením do pracovního procesu. Dílčí cíle jsou spojeny s ekonomickou nezávislostí, integrací sociálně pracovní, motivací, prestiží z hlediska společenské i pracovní a získáním asertivity (Jesenský, Votava in: Šándorová, Pokorný, 2013).

Šándorová, Pokorný (2013) podotýkají, že smysl pracovní (re)habilitace je uzákoněn i v zákoníku práce, v zákoně o sociálním zabezpečení, v Národním plánu, v usneseních vlády a v evropském rozsahu je to např. v Evropské sociální chartě.

5.2 Organizace pro osoby se sluchovým postižením v České republice

V České republice patří organizace **Tichý svět** mezi největší obecně prospěšnou společnost specializující se na osoby se sluchovým postižením a jejich zaměstnávání.

Tichý svět se prezentuje jako obecně prospěšná společnost, která pomáhá neslyšícím vyjít z izolace, usilují o rovnoprávné postavení zejména na trhu práce a ve vzdělávání. Svou činnost zahájila v roce 2006. Organizace vznikla se záměrem zrovnoprávnění postavení neslyšících na trhu práce a ve vzdělávání. Dalším cílem je snaha prostřednictvím služeb Tichého světa odstranit komunikační bariéry a podporovat aktivitu a vlastní snahu klienta. Realizují projekty, které se zaměřují na rozvoj sociálních a komunikačních dovedností sluchově postižených. Stupňují integraci klientů se sluchovým postižením,

zejména prostřednictvím šířením osvěty a dosažením bezbariérových přístupů do veřejných institucí (nemocnice, policie, úřady atd.) a firem (Tichý svět, 2019).

Mezi základní služby, jež provozuje Tichý svět patří zejména sociální rehabilitace, odborné sociální a právní poradenství a tlumočnické služby. Online tlumočnická služba funguje nonstop. Tlumočnická služba zabezpečuje běžnou telefonickou komunikaci se zaměstnavatelem, školou, lékaři nebo úřadem. Funguje také jako bezbariérová komunikace v případě telefonování na tísňovou linku. Dále funguje jako tlumočnická služba, jež zastupuje fyzicky přítomného tlumočníka např. na poradách, jednáních, u lékaře nebo na úřadech. Možné je i zajištění tlumočení divadelních vystoupení, hudby, písni do českého znakového jazyka, tlumočnické semináře a workshopy o znakovém jazyce, tlumočení a komunikaci neslyšících.

Tichý svět se podílí i na pořádání kulturních akcí, jejímž cílem je rozšířit informovanost společnosti o světě neslyšících, o jejich kultuře a znakovém jazyce. Mezi další aktivity, na kterých spolupracuje Tichý svět jsou Tichá kavárna a cukrárna, jež patří mezi první kavárnu v Praze, kde obsluhuje neslyšící personál (Tichý svět, 2019).

Další významné organizace se zaměřením na osoby se sluchovým postižením v České republice jsou Centrum pro dětský sluch Tamtam, Česká unie neslyšících a Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR atd. Všechny organizace zastřešuje Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP).

Historie

Historie organizace Tichý svět započala v roce 1999, když František Tichý založil webovou stránku *www.neslysici.cz*, jež sloužila neslyšícím s cílem zprostředkování informací a zpráv z domova i ze světa. V roce 2002 založil František Tichý s Tomášem Wirthem občanské sdružení, které neslo stejný název jako webová stránka a to *www.nelysici.cz*. V roce 2002 bylo sdružení přejmenováno na *Neslyšící CZ*. O tři roky později v roce 2005 sdružení schválilo dvouletý projekt *Agentura profesního poradenství pro Neslyšící* (APPN), který byl financován z Evropského sociálního fondu, státního

rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy. Cílem projektu bylo založit agenturu, jež bude mít kvalifikované zaměstnance, která bude schopná hájit a prosazovat postavení Neslyšících na trhu práce, vzdělávat Neslyšící v oblasti práce s internetem, zprostředkovávat komunikaci se zaměstnavatelem, pořádat workshopy a další vzdělávací aktivity (APPN, 2006).

Organizace Tichý svět, dříve APPN, o. s. – Agentura profesního Poradenství pro Neslyšící byla založena 16. června v roce 2006. Příčinou vzniku byla zejména nespokojenost se stavem zaměstnanosti neslyšících v České republice (APPN, 2009).

Tichý svět již od svého zrodu zaměřoval zejména na oblast pracovního uplatnění. Organizace pořádala tzv. Jobkluby, které měly za úkol připravit klienty na běžné situace v procesu zaměstnávání. Jednotlivá témata Jobklubů byla: hledáme práci, životopis, pracovní pohovor a nástup do práce. Organizace poskytovala pomoc s porozuměním odborných textů, vyplňováním daňových přiznání a zprostředkovávala i telefonické hovory. Nabídka služeb se ustálila od roku 2008, od tohoto roku již bylo možné využívat služeb pracovní intervence, sociálního i právního poradenství a krátkodobého i dlouhodobého pracovního poradenství (APPN, 2008).

Působení organizace Tichý svět v jednotlivých regionech

V současné době organizace rozšířila svou působnost do deseti krajů České republiky.

V níže znázorněné tabulce 2 jsou vypsáni konzultanti ze všech poboček, které působí v jednotlivých regionech České republiky. Všichni níže uvedeni konzultanti byli osloveni při sběru dat do dotazníkového šetření, jemuž se autorka práce dále věnuje v praktické části této práce.

Tabulka 2 - Působnost organizace Tichý svět v jednotlivých krajích

Kraj	Město	Znakující vedoucí konzultant
Jihočeský	České Budějovice	Ano
Jihomoravský	Brno	Ano
Královehradecký	Hradec Králové	Ano
Liberecký	Liberec	Ne
Moravskoslezský	Ostrava	Ano
Pardubický	Pardubice	Ano
Plzeňský	Plzeň	Ano
Hlavní město Praha	Praha	Ano
Středočeský	Kladno	Ne
Ústecký	Ústí nad Labem	Ne

Zdroj: (Tichý svět, 2019)

Organizace Tichý svět má na svých pobočkách v jednotlivých regionech vždy zaměstnance, který ovládá český znakový jazyk. Z tabulky 2 je patrné, že z 10 poboček ovládá 7 vedoucích konzultantů český znakový jazyk. U 3 poboček neovládá český znakový jazyk vedoucí konzultant, ale mají ve svém kraji jiného konzultanta, který český znakový jazyk ovládá.

5.3 Organizace pro osoby se sluchovým postižením v Německu

Pro srovnání je vhodné zmínit i organizaci pro osoby sluchovým postižením ze zahraničí, konkrétně z Německa. Organizace **Deutsche Gesellschaft der Hörbehinderten– Selbsthilfe und Fachverbände e.V.** (Německá společnost sluchově postižených – svépomocné a obchodní sdružení e.V.) byla založena již v roce 1962. Tato organizace je hlavní organizací pro instituce, sdružení a spolky, jež se starají o osoby se sluchovým postižením v Německu. Mezi organizace se zaměřením na pracovní uplatnění, jež zastřešuje Deutsche Gesellschaft der Hörbehinderten– Selbsthilfe und Fachverbände e.V. patří zejména Bundesarbeitsgemeinschaft Hörbehinderter Studenten und Absolventen e.V., která podporuje osoby se sluchovým postižením během studia a poté i v zaměstnání. Hlavními cíli organizace **Deutsche Gesellschaft der Hörbehinderten– Selbsthilfe und Fachverbände e.V.** jsou zejména:

- Zřizování vzdělávání, zvyšování kvalifikace, habilitace a rehabilitace.
- Informování a osvěta veřejnosti týkající se života osob se sluchovým postižením.
- Ovlivňování okruhu organizací a spolků pro osoby se sluchovým postižením tak, aby vždy jejich činnost byla v rámci legislativy.
- Spolupráce a výměna informací mezi členskými spolky a vzájemná koordinace práce.
- Publikace článků ke čtvrtletníku „Sluchově postižené děti, sluchově postižení dospělí“ a publikace textů v televizním pořadu „Sehen statt Hören“, jež nese stejný název jako čtvrtletník.
- Pracovní zasedání pro členské organizace (Deutsche-gesellschaft, 2019).

Mezi základní služby, jež provozuje Deutsche Gesellschaft der Hörbehinderten– Selbsthilfe und Fachverbände e.V. patří telefonická služba Tess – Relay – Dienste.

Telefonická služba je spolkovým zákonem chráněna, je bezplatná a je možné ji využít každý den od pondělí do neděle od 8 do 23 hodin. Cílem telefonické služby je zprostředkování komunikace osobám se sluchovým postižením a osobám s narušenou komunikační schopností. Komunikace je zprostředkována tlumočnickem, jež simultánně tlumočí obsah z německého znakového jazyka do mluveného německého jazyka a naopak.

Telefonická služba slouží zejména pro pracovní, ale i osobní rozhovory. Telefonická služba je nezbytná a potřebná pro pracovní uplatnění, jelikož napomáhá jedincům se sluchovým postižením odstranit komunikační bariéry (Deutsche-gesellschaft, 2019).

5.4 Organizace pro osoby se sluchovým postižením na Slovensku

Autorka práce zmínila organizace pro sluchově postižené na Slovensku z důvodu dlouhé společné minulosti České republiky a Slovenska. Je nezbytné podotknout, že zájmy a aktivity obou států jsou obdobné, co se týká osob se sluchovým postižením.

Slovenská organizace **Asociácia nepočujúcich Slovenska (ANEPS)** je dobrovolné občanské sdružení humanitního a charitativního charakteru, které je založeno osobami se sluchovým postižením. Organizace se zabývá životem neslyšících a jeho problémy, pomáhá při hledání řešení problémů. Dále poskytuje poradenskou činnost a sociální prevenci. Prioritou organizace je podílení se na zkvalitňování života osob se sluchovým postižením, realizovat jejich myšlenky a nápady, poskytovat prostor pro jejich uplatnění v činnosti ve prospěch komunity neslyšících a pro trvalé zlepšování jejich podmínek pro život.

Organizace ANEPS se zabývá těmito cíli:

- Vytvářet specifické podmínky pro rozvoj a uspokojení potřeb a zájmů členů.
- Vytvářet podmínky pro sociální inkluzi neslyšících a nedoslýchavých občanů.
- Zúčastňovat se mezinárodních aktivit.
- Rozvíjet a zachovávat členství Evropské federace neslyšících (EUD) a Světové federace neslyšících (WFD).

V mezinárodních organizacích organizace **ANEPS** oficiálně zastupuje a reprezentuje Slovenskou republiku jako největší sdružení osob se sluchovým postižením na Slovensku. Neslyšící funkcionáři organizace se aktivně zapojují do činností významných mezinárodních organizací a jsou v elektronickém kontaktu přes komunikační prostředky. Hlavním cílem je zabezpečení informovanosti členů na celém Slovensku o dění a trendech na mezinárodní úrovni. **Asociácia nepočujúcich Slovenska (ANEPS)** se snaží takto získané zkušenosti aplikovat i v jejich organizaci. Zároveň organizace na nejvyšší evropské

a světové úrovni informuje o Slovensku a o péči jejich státu o občany se sluchovým postižením. Organizace ANEPS je registrovaná na Ministerstvu vnitra Slovenské republiky od 20. října 2006 (ANEPS, 2020).

5.5 Organizace pro osoby se sluchovým postižením ve Velké Británii

Z organizací, které zastupují zájmy osob se sluchovým postižením ve Velké Británii je možné zmínit organizaci **Action on Hearing Loss**. Je to obchodní název charitativní společnosti s ručením omezeným. Organizace se řídí stanovami, které byly přijaty dne 14. května 1948 a naposledy pozměněny dne 7. listopadu 2008. Kromě charitativní společnosti má **Action on Hearing Loss** dceřinou společnost **RNID Activities Limited**, která provádí charitativní obchodní činnosti s cílem získat finanční prostředky na akce, na které se zaměřuje organizace **Action on Hearing Loss**. Veškeré činnosti, které organizace realizuje jsou s cílem podpořit charitativní účely ve prospěch veřejnosti.

Vize společnosti je svět, kde hluchota, tinnitus a ztráta sluchu neomezují osoby a kde si lidé cení jejich sluchu. Cílem organizace je pomáhat lidem, kteří čelí sluchovému postižení, aby žili život, který si sami vybrali. Organizace umožňuje osobám se sluchovým postižením převzít kontrolu nad jejich životy a odstranit překážky v jejich cestě. Organizace umožňuje veřejnosti se zapojit do pomoci osobám se sluchovým postižením prostřednictvím dobrovolných finančních příspěvků.

Organizace osobám se sluchovým postižením poskytuje užitečné informace, sociální služby a podporu. Dále se organizace **Action on Hearing Loss** zabývá vyvíjením nových technologií a pořádají kampaně za rovnoprávnost osob se sluchovým postižením.

V neposlední řadě organizace usiluje o pracovní uplatnění osob se sluchovým postižením ve Velké Británii. Organizace je schopná ve firmách uspořádat školení, asistenční služby či podporu komunikace, aby firmy byly schopné a připravené zaměstnávat osoby se sluchovým postižením (Action on Hearing Loss, 2020).

6 Současné možnosti zaměstnávání osob se sluchovým postižením

Osoby se sluchovým postižením v současné době tvoří neopomenutelné procento celosvětové populace. Diplomová práce se věnuje právě osobám se sluchovým

postižením, konkrétně dospělým osobám po ukončení studia, jež spolupracují s organizací Tichý svět nejen z důvodu hledání zaměstnání.

6.1 Východiska a cíl výzkumného šetření

V této diplomové práci byly poznatky nezbytné k realizaci projektu získávány vlastním výzkumem. Výzkum se skládá ze strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření, který byl směřován na zaměstnance organizace Tichý svět. První část výzkumného šetření se věnuje kvalitativní analýze strukturovaných rozhovorů. Respondenti jsou klienty organizace Tichý svět. Rozhovor probíhal v českém znakovém jazyce a simultánně byl tlumočen do českého jazyka. Hlavním cílem kvalitativního šetření (rozhovoru) bylo analyzovat možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením České republiky. V druhé části šetření je vyhodnoceno dotazníkové šetření, jež bylo určeno pro všechny konzultanty jednotlivých regionů organizace Tichý svět. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, zda neslyšící mají možnost pracovat ve vystudovaném oboru a jaký je vliv jednotlivých regionů na výběr zaměstnání.

Výzkumný vzorek byl vybrán na základě záměrného výběru, respondenti byli vyhledáni na principu teoretického konstruktů (Hendl, 2005).

Cílem výzkumného šetření bylo zanalyzovat situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením a možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice.

Výzkumné otázky, jež byly stanoveny pomocí dílčích cílů jsou následující:

1. Je možné u osob se sluchovým postižením najít zaměstnání v profesích odpovídajících vystudovanému oboru?
2. Jaký má vliv na zaměstnávání osob se sluchovým postižením komunikační systém, který užívají?
3. Jak velký má vliv na nalezení pracovního místa region, ve kterém osoba se sluchovým postižením žije?
4. S jakými důvody odmítnutí se osoby se sluchovým postižením setkávají?

6.2 Metody výzkumného šetření

Metody výzkumného šetření zvolené v praktické části vychází ze smíšeného výzkumu, byla zvolena kvantitativní a kvalitativní metoda.

Parciální cíle výzkumného šetření jsou následující:

- Vymezení výzkumných otázek pro empirickou část.
- Vytvoření teoretických východisek na základně zpracované literární rešerše.
- Uskutečnění strukturovaných rozhovorů s klienty organizace Tichý svět.
- Zpracování a vyhodnocení dotazníkového šetření.

Na základě zpracování literární rešerše byla vypracována teoretická část diplomové práce. Metoda literární rešerše spočívá v analýze, syntéze a kompilaci dostupných odborných zdrojů, jež se vztahují k problematice sluchového postižení. Tato metoda se zakládá především ve vytvoření teoretických východisek na podkladě dostupné odborné literatury, odborných periodik a relevantních internetových pramenů.

Pro vypracování výzkumného šetření smíšeného charakteru byly využity metody strukturovaného rozhovoru a dotazníkové šetření. Při zpracování empirických východisek bylo potřebné využít níže uvedené techniky:

- Strukturovaný rozhovor

- Polostrukturované dotazníkové šetření.

Metody výzkumného šetření diplomové práce obsahují strukturované rozhovory. Rozhovory se konaly na území České republiky ve Středočeském kraji a v Praze. Rozhovory byly uskutečněny s klienty organizace Tichý svět. Klienti organizace jsou osoby se sluchovým postižením a upřednostňují komunikaci v českém znakovém jazyce, jelikož je to jejich mateřský jazyk, proto byl u každého rozhovoru vždy přítomen tlumočník znakového jazyka. Rozhovory byly realizovány v období od srpna 2019 do března 2020. Rozhovory trvaly v časovém rozmezí 45 minut až 60 minut.

Cílem rozhovorů bylo zanalyzovat možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, ale také zjistit vzdělání klientů se sluchovým postižením, jaký komunikační systém užívají, preferují a jaká je jejich spolupráce s organizací Tichý svět. Celkem byl rozhovor proveden s pěti respondenty. Dotazovaní jsou klienti organizace Tichý svět. Všichni dotazovaní jsou neslyšící, kteří komunikují prostřednictvím českého znakového jazyka. Dotazovaní byli tři muži a dvě ženy. Rozhovory byly uskutečněny v českém znakovém jazyce, simultánně byly přetlumočeny do českého jazyka a zároveň výpovědi klientů byly zapisovány. Výběr (viz příloha) dotazovaných byl omezen na osoby se sluchovým postižením, které užívají jako mateřský jazyk český znakový jazyk a měly zájem se podílet na rozhovoru s autorem práce. Dotazované vybírala konzultantka organizace Tichý svět, jež zastupuje pobočku pro Středočeský kraj. Konzultantka je uživatelka českého znakového jazyka, která tlumočila dotazovaným otázky do českého znakového jazyka a simultánně autorovi práce tlumočila odpovědi dotazovaných do českého jazyka.

Získaný soubor dat obsahuje informace o věku dotazovaných, vzdělání klientů organizace Tichý svět, sluchovém postižení, komunikačním systému, jaký běžně užívají, důvodech, proč kontaktovali organizaci Tichý svět, zkušenostech s organizací a zaměstnání.

Dotazníkové šetření bylo druhou metodou výzkumného šetření. Šetření probíhalo na území České republiky. Dotazníkové šetření bylo určeno pro zaměstnance organizace Tichý svět, konkrétně pro konzultanty všech poboček v České republice. Dotazník byl

konzultantům rozesílán v elektronické podobě. Tento dotazník byl cílově omezen jen na konkrétní pracovní pozici zaměstnanců Tichého světa, jelikož poskytují klientům sociální poradenství včetně pomoci při hledání zaměstnání a spolupracují se zaměstnavateli jednotlivých firem, kteří chtějí zaměstnávat osoby se sluchovým postižením. Průzkum byl realizován od ledna do února 2020, poté byl sběr dat ukončen. Dotazník vyplnilo 19 konzultantů. Z celkového počtu 10 poboček jednotlivých regionů České republiky dotazník vyplnilo 8 poboček.

Získaný soubor dat obsahuje informace o konzultantech organizace Tichý svět, konkrétně, zda ovládají český znakový jazyk, o regionech, ve kterém konzultanti působí, důvodech, proč je klienti kontaktují, nejvyšším dosaženém vzdělání klientů, zaměstnání osob se sluchovým postižením, zaměstnavatelích a důvodech, proč odmítají osoby se sluchovým postižením, situaci zaměstnávání osob se sluchovým postižením. Získaný vzorek dat měl poskytnout informace o zaměstnání klientů organizace Tichý svět, pracovní uplatnění klientů.

Všechna získaná data z dotazníkového šetření byla přepsána do elektronické podoby prostřednictvím webových stránek www.google.com/forms/about/. Zpracování a grafická podoba byla poté zhotovena prostřednictvím programu Microsoft Office Word 2019 a Microsoft Office Excel 2019. Konkrétní znění dotazníku je k dispozici v příloze 2.

Sběr dat postupoval v souladu s etickými principy kvalitativního i kvantitativního výzkumu. Klienti organizace byli zapojeni do výzkumu, jen pokud souhlasili s účastí. Rozhovory byly anonymní a uskutečňovány v soukromí.

Data získána vlastním šetřením pomocí strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření byla vyhodnocena na podstatě četností odpovědí k příslušným otázkám. V rozhovoru byly otázky, které se týkaly identifikace dotazovaných, jako je věk, pohlaví, vzdělání, typ sluchové vady představovány v absolutní formě. Zbylé odpovědi byly představovány v procentuálních hodnotách, to znamená ve formách relativních.

Empirická část diplomové práce je zkomponována ze strukturovaného rozhovoru a z dotazníkového šetření, tudíž diskutované výsledky vychází z obou metod. Vlastní diskuze spočívá v doplňování rozhovoru a dotazníkového šetření, jež se zaměřuje na zanalyzování pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice.

Harmonogram postupu výzkumu:

1. Vlastní výzkum – schůze s vedoucí konzultantkou v organizaci Tichý svět, pobočka pro Středočeský kraj, Kladno (červen 2019), realizace rozhovorů (od srpna 2019 do března 2020), dotazníkové šetření (leden a únor 2020)
2. Zpracování teoretické části (od září do prosince 2019)
3. Zhodnocení výzkumu (březen 2020)
4. Dokončení diplomové práce (duben 2020)

6.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkum byl proveden na území České republiky, ve Středočeském kraji a v Praze. Rozhovory probíhaly ve městech, kde měl konzultant schůzi se svým klientem. Výzkumného projektu se zúčastnilo 5 dotazovaných, jež spolupracují s organizací Tichý svět. Všichni tito dotazovaní jsou sluchově postižení. Rozsah jejich sluchové vady se pohybuje v rozmezí velmi těžkého postižení sluchu – praktická hluchota u všech dotazovaných.

K realizaci výzkumu bylo nezbytné kontaktovat organizaci Tichý svět. Autorka práce oslovila vedoucí konzultantku pobočky pro Středočeský kraj. Na schůzi s vedoucí konzultantkou byla domluvena realizace výzkumu. Vedoucí konzultant souhlasil s výzkumným šetřením a zprostředkoval kontakt s konzultantkou, jež byla přítomna při všech rozhovorech s dotazovanými klienty. Konzultantka vybrala vhodné klienty, jež souhlasili s rozhovorem a dobře ovládali český znakový jazyk. Konzultantka sloužila i jako tlumočnice do českého znakového jazyka. Rozhovory probíhaly na veřejných místech typu kavárny. Rozhovory se konaly v časovém rozpětí od 30 minut do 60 minut, dle času dotazovaných. Konzultantka vždy představila autorku práce klientům, seznámila je s výzkumným šetřením a poté se konal rozhovor.

V případě interview je potřebné nastolit příjemnou a přátelskou atmosféru mezi tazatelem a dotazovaným (Gavora, 2000).

Příjemná a přátelská atmosféra panovala při všech rozhovorech. Klienti byli ochotni vše zodpovědět a byli rádi, že se autor diplomové práce věnuje osobám se sluchovým postižením a dotazuje se neslyšících na jejich situaci.

Celkem se zrealizovalo pět setkání s odlišnými klienty, s kterými bylo uskutečněno interview.

Pro dotazníkové šetření byli osloveni konzultanti organizace Tichý svět. Pro dosažení maximální validity bylo dotazníkové šetření realizováno zcela anonymně, z důvodu získání relevantních odpovědí zaměstnanců. Pro vyhodnocení výsledků výzkumu bylo získáno 19 náležitě vyplněných dotazníků, jež poskytly základ pro analýzu šetření empirické práce.

6.4 Průběh šetření

V této podkapitole jsou prezentována data, jež byla získána empirickým šetřením. Text je číslován podle pořadí otázek, jež byly stanoveny pro strukturovaný rozhovor s klienty organizace Tichý svět.

Autorka práce zvažovala pro kvalitativní výzkum metodu otevřeného kódování, jež slouží k opětovnému vyhledávání, vytěžování a organizaci textových dat. Vzhledem ke stručným odpovědím, není potřebné vytvořit kódy. Kódy jsou vhodné pro dlouhé textové pasáže, které napomáhají v orientaci v rozhovorech a odpovědích respondentů. Stručnější formy odpovědí jsou z důvodu specifického výběru dotazovaných. Respondenti tvoří skupinu neslyšících, jež komunikují českým znakovým jazykem. Z důvodu časové a realizační náročnosti, autorka práce sepsala otázky, jež nebyly pro tlumočníka náročné tlumočit do českého znakového jazyka a pro neslyšícího klienta nebyly náročné k zodpovězení.

Analýza rozhovoru

Rozhovor (viz příloha 1) je složen z 19 otázek, které se týkají informací o věku dotazovaných, vzdělání klientů organizace Tichý svět, sluchovém postižení, komunikačním systému, jaký běžně užívají, důvodech, proč kontaktovali organizaci Tichý svět, zkušenostech s organizací a zaměstnání. Respondenti tvořili skupinu dvou žen a tři mužů, celkem bylo dotazováno pět klientů se sluchovým postižením organizace Tichý svět.

Otázka č. 1 se dotazuje na věk respondentů, aby bylo jasné, zda neslyšící absolvovali povinnou školní docházku v druhé polovině 20. století, tedy za komunistického režimu nebo až v po revoluci, kdy možnosti pro osoby se sluchovým byly značně rozdílné, jelikož docházelo k postupnému začlenění osob se sluchovým postižením do běžné společnosti. Sami klienti poukazují na to, že neměli na výběr při volbě vzdělání či zaměstnání i z důvodu politické situace v České republice. Z tabulky 3 je zřejmé, že pouze respondent R2 se narodil v 90. letech minulého století (1991), dále všichni klienti se narodili v minulém režimu, jsou to ročníky 1987, 1982, 1987 a 1964. Přesto tři z nich patří do mladší věkové kategorie, tedy mezi třicetileté, kteří navštěvovali povinnou školní docházku v období demokratickém.

Tabulka 3 -Skladba respondentů podle věku

Respondent	Věk
R1	32 let
R2	28 let
R3	37 let
R4	32 let
R5	56 let

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 2 se dotazuje: „*Jaké školní instituce jste navštěvoval/a? Běžnou mateřskou školu, základní školu nebo specializovanou školu pro sluchově postižené?*“. Výpovědi respondentů byly následující: „*Do mateřské školy jsem chodila v Plzni od 3 do 6*

let a byla pro neslyšící, základní škola byla běžná a chodila jsem tam až do sedmé třídy, poté jsem přestoupila do Prahy – Radlice, pro sluchově postižené.“ (R1: žena, 32 let); „Mateřskou školu i základní jsem navštěvoval pro sluchově postižené.“ (R2: muž, 28 let); „Mateřskou školu a základní školu jsem navštěvoval v Ivančicích pro sluchově postižené.“ (R3: muž, 37 let); „Chodil jsem do mateřské a základní školy Holečkova pro sluchově postižené.“ (R4: muž, 32 let); „Mateřskou a základní školu Holečkova.“ (R5: žena, 56 let). Z výpovědi dotazovaných je patrné, že všichni respondenti absolvovali předškolní a základní vzdělávání ve školách pro sluchově postižené. Pouze respondent R1 zmínil, že do sedmé třídy absolvoval běžnou základní školu, až poté přestoupil na základní školu do Radlic pro sluchově postižené.

Otázka č. 3 se zaměřuje na dotaz: *„Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? V jakém oboru? Byl výběr střední školy a vysoké školy omezen Vaším postižením? Byl/a jste na střední škole spokojen/a?“*. U respondenta R1 je značné, že byl omezen kvůli sluchovému postižení a za studiem, které chtěl dotazovaný studovat se musel stěhovat. *„Maturita na průmyslové škole, obor – počítačové systémy ve Valašském Meziříčí, pro neslyšící. Musela jsem si vybrat jen školu pro sluchově postižené, byl omezený výběr. Nedorozuměla jsem se slyšícími. Chtěla jsem vystudovat obor kadeřnictví, ale nedoporučili mi to z důvodu, že to je nevhodné pro neslyšící. Dříve byla škola kadeřnická pro sluchově postižené, ale byla zrušená kvůli malému zájmu. Měla jsem na výběr švadlenu v Brně, ale počítačové systémy mě více zaujaly. Byla jsem spokojena. Ve druhém ročníku jsem ukončila studium ve Valašském Meziříčí a šla jsem do Hradce Králové, ale pak jsme se vrátila zpět do Valašského Meziříčí a dodělala jsem školu.“ (R1: žena, 32 let); „Vysokoškolské, vystudoval jsem obor – Tělesná výchova a sport na UK a také obor – Ochrana obyvatelstva a IZS na ČVUT, byl jsem spokojený na vysoké škole, byl přítomen tlumočník pro sluchově postižené. Omezen jsem nebyl.“ (R2: muž, 28 let); „Mám středoškolské vzdělání s maturitou, ale na střední škole jsem celkově nebyl spokojen. Výběr střední školy byl omezen.“ (R3: muž, 37 let); „Jsem vyučen – kuchař. Ano můj výběr byl omezen, neměl jsem moc na výběr a obor mě moc nebavil.“ (R4: muž, 32 let); „Jsem vyučena, švadlena. Ano, byla jsem omezena, měla jsem jen dvě možnosti, a to jít na švadlenu nebo na kuchařku.“ (R5: žena, 56 let). Z pěti respondentů čtyři uvedli, že výběr*

středoškolského vzdělání byl omezen kvůli sluchovému postižení. Pouze jeden z dotazujících uvedl, že má vysokoškolské vzdělání a necítil se omezen kvůli svému postižení. Z odpovědí je patrné, že pouze jeden respondent, který uvedl, že má vysokoškolské vzdělání a necítil se omezen svým postižením, je z pěti respondentů nejmladší a narodil se již po pádu komunistického režimu.

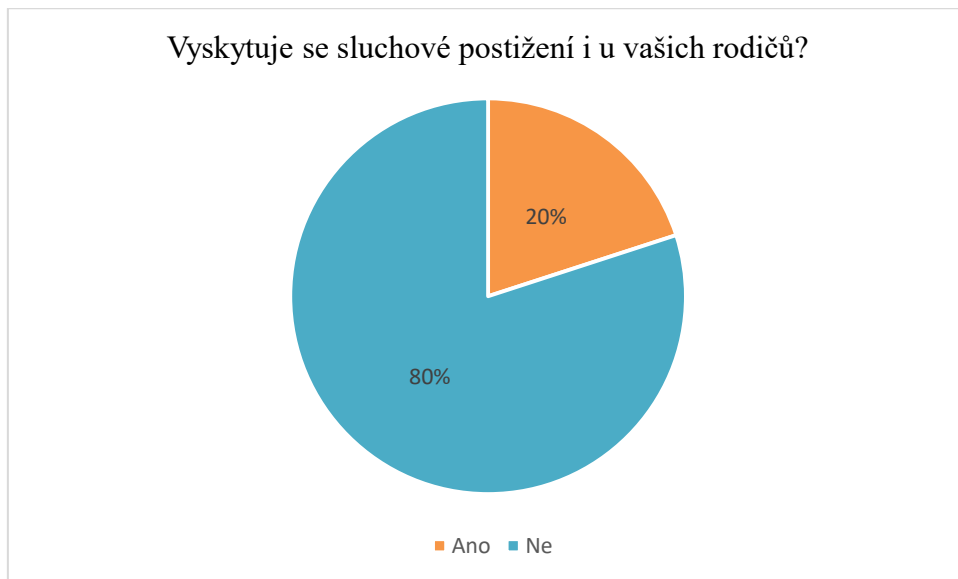
Tabulka 4 -Stupeň sluchového postižení

Respondent	Stupeň postižení
R1	Neslyšící od narození, praktická hluchota
R2	Neslyšící od narození, praktická hluchota
R3	Od 8. měsíce, praktická hluchota
R4	Neslyšící od narození, praktická hluchota
R5	Neslyšící od narození, praktická hluchota

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Tabulka 4 poukazuje na otázku č. 4 a 5. **Otázka č. 4** se dotazuje klientů: „*Jste neslyšící nebo nedoslýchavý? Jaký máte stupeň sluchového postižení? (střední nedoslýchavost, těžká nedoslýchavost, praktická hluchota, úplná hluchota).*“. **Otázka č. 5** navazuje dotazem: „*Jak dlouho u Vás přetrvává sluchové postižení? (od narození, od raného věku, postižení jako následek onemocnění nebo úrazu).*“. Autorka práce požadovala rozhovory s neslyšícími nebo nedoslýchavými klienty z důvodu relevantních odpovědí. Z pěti respondentů čtyři uvedli, že jsou neslyšící a stupeň postižení je praktická hluchota. Pouze respondent R3 uvedl, že je sluchově postižen od raného věku (8. měsíce).

Graf 1 - Odpověď na **otázku č. 6:** „Vyskytuje se sluchové postižení i u Vašich rodičů?“

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z pěti dotazujících čtyři respondenti uvedli, že jsou v rodině jediní, u kterých se vyskytuje sluchové postižení. Pouze jeden respondent R4 uvedl, že i u jeho rodičů se vyskytuje sluchové postižení.

Pouze 5–10 % neslyšícím rodičům se narodí prelingválně neslyšící děti. Záleží i na tom, zda jsou oba rodiče neslyšící nebo pouze jeden rodič. Rodičům se sluchovým postižením se takřka vždy narodí slyšící děti (Redlich, 2007).

Graf 2 - Odpověď na **dotaz č. 7:** „Používáte nebo používal/a jste kompenzační pomůcku, jakou?“

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Respondenti uvedli, že využívali kompenzační pomůcku – sluchadlo. Pouze respondent R1 a R2 podotkli, že se sluchadlem mají dobré zkušenosti a využívají ho nadále, zejména na rozlišování zvuků. Respondenti R3, R4 a R5 nemají se sluchadlem dobré zkušenosti, mezi hlavní problémy uvádí, že sluchadlo „pískalo“, anebo to „nefungovalo“ tak, jak očekávali.

Otázka č. 8 představovala dotaz: „*Jaký komunikační prostředek využíváte v běžné komunikaci ve slyšící společnosti? (Český znakový jazyk, znakovaná čeština, odezírání, mluvená řeč, psaný text).*“ Odpovědi dotazujících byly následující: „*Odezírám, s rodiči se snažím komunikovat mluvenou řečí, ale spíš užívám český znakový jazyk.*“ (R1: žena, 32 let); „*Využívám odezírání a mluvenou řeč.*“ (R2: muž, 28 let); „*Využívám jak český znakový jazyk, tak i znakovanou češtinu, odezírám i mluvím.*“ (R3: muž, 37 let); „*Užívám odezírání, psaný text i mluvenou řeč.*“ (R4: muž, 32 let); „*Odezírám a využívám psaný text.*“ (R5: žena, 56 let).

Z výpovědi respondentů je patrné, že všech pět respondentů ve slyšící společnosti odezírá. Čtyři neslyšící respondenti užívají v komunikaci se slyšícími i mluvenou řeč. Dále

si respondenti R4 a R5 si dopomáhají v komunikaci psaným textem. Pouze jeden respondent R4 uvedl, že ovládá i znakovanou češtinu a využívá ji ve slyšící společnosti. Tyto informace jsou nezbytné pro orientaci, jak se neslyšící komunikují ve slyšící (majoritní) společnosti. Ale i přesto, že všichni respondenti ovládají odezírání, tak musí spolupracovat s organizací Tichý svět při pomoci s hledáním zaměstnání.

Otázka č. 9 se dotazuje: „*Potřebujete asistenci/tlumočení ve veřejných institucích (pošta, lékař, úřady)?*“

Tabulka 5 - Tlumočení ve veřejných institucích

Respondent	Odpověď
R1	Ne
R2	Ano (u lékaře)
R3	Ne, jen Tichou linku
R4	Ano
R5	Ano i Tichou linku

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z tabulky 5 je patrné, že pouze dva klienti nevyužívají tlumočnické služby. Respondent R1 v rozhovoru uvedl, že s tlumočením vypomáhá matka nebo partner. Respondent R3 uvedl, že využívá pomoci Tiché linky, ale tlumočení ve veřejných institucích nevyužívá.

Otázka č. 10 se klientů dotazuje na: „*V jaké společnosti se nejčastěji vyskytujete? Mezi neslyšícími, slyšícími nebo neděláte mezi těmito dvěma skupinami rozdíl?*“ První respondent uvedl: „*S neslyšícími jsem častěji, mám mezi neslyšícími více kamarádů, ale mezi těmito dvěma skupinami nedělám rozdíl, když je slyšící a je ochotný a snaží se komunikovat, tak je to bez problému. Můj přítel je slyšící.*“ (R1: žena, 32 let); „*Rozdíl je, protože v práci jsem běžně se slyšícími, ale kamarády mám mezi neslyšícími.*“ (R2: muž, 28 let); „*Vyskytuji se častěji mezi slyšícími, protože od dětství vyrůstám mezi slyšícími. Málokdy jsem mezi neslyšícími.*“ (R3: muž, 37 let); „*Více se pohybuji mezi neslyšícími.*“

(R4: muž, 32 let); „*Jsem hodně se slyšícími, protože i můj manžel je slyšící.*“ (R5: žena, 56 let). Z odpovědí dotazujících je patrné, že nedělají rozdíl mezi slyšící a neslyšící společností. Jedním z možných důvodů, proč klienti nedělají rozdíl mezi slyšícími může být i to, že čtyři respondenti se narodili slyšícím rodičům a jsou zvyklí žít a komunikovat se slyšící společností. Tři respondenti podotkli, že mají více přátel mezi neslyšícími. Pouze respondent R4, který se narodil neslyšícím rodičům preferuje společnost neslyšících.

Graf 3 - Odpověď na **dotaz č. 11**: „Využil/a jste někdy rekvalifikačního kurzu pro neslyšící, které pořádají některé organizace?“

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Rekvalifikační kurzy patří mezi celoživotní vzdělávání sluchově postižených dospělých osob. Mají úlohu pro zvyšování odborné kvalifikace a přímé pomoci při hledání pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením. Dají se začlenit i pro zajištění komunikačních, relaxačních a rehabilitačních potřeb osob se sluchovým postižením. Bohužel, jak je značné z grafu 3, pouze jeden respondent R1 využil rekvalifikačního kurzu. Respondent uvedl, že si vyřizuje kurz fitness trenérky, a to z důvodu, že žádný takový trenér pro neslyšící v republice zatím není. Čtyři respondenti z pěti uvedli, že nevyužili možnosti zařídit si rekvalifikační kurz. Autorka práce se domnívá, že na vině je malá

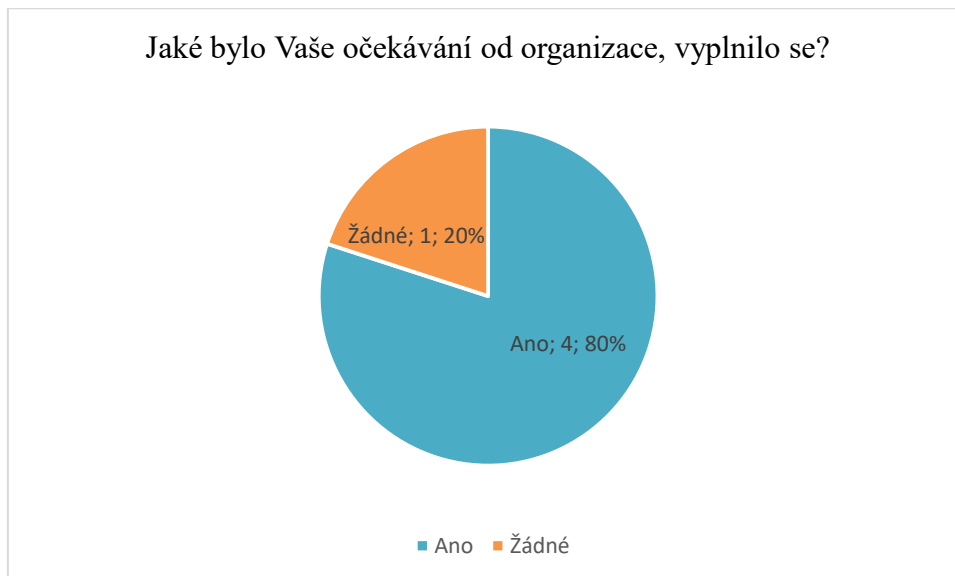
informovanost, nevelká nabídka rekvalifikačních kurzů a osvěta organizací na sociálních sítích a osoby se sluchovým postižením ani nevědí, že takové možnosti jsou.

Otázka č. 12 se klientů dotazuje na: „*Jak jste se dozvěděl/a o organizaci Tichý svět?*“ na tento dotaz uváděli dotazující následující odpovědi: „*Dozvěděla jsem se o ni asi před čtyřmi lety. Doporučení mi dala kamarádka. Již 2x jsem se spojila s organizací Tichý svět a vždy mi pomohli najít v Praze práci. V Brně jsem si našla práci sama.*“ (R1: žena, 32 let); „*O organizaci jsem se dozvěděl od známého.*“ (R2: muž, 28 let); „*Od mé bývalé kolegyně.*“ (R3: muž, 37 let); „*Dozvěděl jsem se o ni přes bratra.*“ (R4: muž, 32 let); „*Doporučení mi dala kamarádka.*“ (R5: žena, 56 let). Z odpovědí respondentů je znáčné, že o organizaci Tichý svět vědí díky svým známým, kteří jim dali doporučení. Ani jeden respondent neuvedl, že by se dozvěděl o organizaci z vlastní iniciativy. Z těchto poznatků je patrné, že osoby se sluchovým postižením si dávají mezi sebou doporučení, na koho se mohou obrátit, pokud potřebují např. najít zaměstnání.

Otázka č. 13 se táže respondentů na: „*Z jakého důvodu spolupracujete s Tichým světem a jak dlouho?*“, odpovědi jsou následující: „*Spolupracuji s organizací Tichý svět kvůli hledání práce a je to už asi čtyři roky.*“ (R1: žena, 32 let); „*Nyní s nimi již nespolupracuji, ale vždy to bylo kvůli hledání zaměstnání.*“ (R2: muž, 28 let); „*Vždy kvůli práci, ale momentálně s nimi nespolupracuji. Vím o organizaci asi dva roky*“ (R3: muž, 37 let); „*Hledám práci, proto s nimi spolupracuji, ale nevím jak dlouho.*“ (R4: muž, 32 let); „*Převážně kvůli hledání práce. Využívám je už asi tři roky.*“ (R5: žena, 56 let). Z odpovědí respondentů vyplývá, že všichni dotazující spolupracovali nebo stále spolupracují s organizací Tichý svět z důvodu hledání zaměstnání.

Otázka č. 14 poukazuje na spokojenost klientů s organizací Tichý svět, jež vyplynula z odpovědí respondentů. Následující otázka se konkrétně dotazuje na: „*Jaké bylo Vaše očekávání od organizace, vyplnilo se?*“

Graf 4 - Odpověď na dotaz č.14

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z pěti dotazujících čtyři uvedli, že se jejich očekávání od organizace vyplnilo a vždy byli spokojeni, protože jim organizace pomohla najít zaměstnání a splnili vše, na čem se s klientem dohodli. Pouze jeden respondent uvedl, že neměl žádné očekávání od organizace Tichý svět.

Otázka č. 15 se věnuje: „V jakém zaměstnání jste v minulosti byl/a? V jakých jste byl/a spokojen/a?“. První respondent uvedl: „Pracovala jsem jako pokojská v Praze, v Brně jako administrativní účetní – zadávání faktur, poté v tiskárně v Praze, dále jsem byla zaměstnána i v Alze jako programní technik. Byla jsem spokojena v Brně.“ (R1: žena, 32 let); „Minule jsem pracoval u odtahové služby, nebyl jsem spokojený, šéf byl vulgární. Nerespektoval mne jako neslyšící osobu. Pořád říkal samé nesmysly a nádivky na mě kvůli sluchu.“ (R2: muž, 28 let); „Zaměstnání jsem dost střídal. Nejvíce jsem byl spokojen, když jsem se věnoval administrativě.“ (R3: muž, 37 let); „Nejvíce jsem pracoval jako skladník, práce mi vyhovuje, ale nerad dělám na směny.“ (R4: muž, 32 let); „Úklid a sklad, ale nejvíce mi vyhovuje úklid.“ (R5: žena, 56 let). Z odpovědí klientů je zřejmé, že se nevěnují práci, která by je naplňovala a byli v ní spokojeni. Bohužel klienti nemají někdy možnost v zaměstnání uplatnit své vzdělání a vědomosti, jelikož musí pracovat i mimo obor

z důvodu nedostačujícího pracovního uplatnění pro osoby se sluchovým postižením. Všichni respondenti uvedli, že pracovali na více pracovních pozicích. Respondent 2, který je vysokoškolsky vzdělaný a je z pěti respondentů nejmladší, dokonce uvedl, že se potýkal s diskriminací a šikanou v zaměstnání, a to z důvodu sluchového postižení. Informace, které poskytla otázka č. 15 jsou znepokojující a poukazují na obtížnou situaci při hledání pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením.

Otázka č. 16 se věnuje tomuto dotazu: *„V současnosti jste někde zaměstnán/zaměstnaná? A jak dlouho v daném zaměstnání pracujete? Pracujete v zaměstnání, ve kterém jste chtěl/a?“*. Odpovědi dotazujících jsou následující: *„Nyní jsem nezaměstnaná.“* (R1: žena, 32 let); *„Pracuji jako profesionální řidič u kamionové dopravy, půl roku. Chtěl jsem být u hasičů, ale nebylo to možné, jelikož jsme neslyšící.“* (R2: muž, 28 let); *„Ano, jsem zaměstnán už rok. Pracuji v supermarketu v sekci maso a uzeniny. Nepracuji v zaměstnání, ve kterém bych chtěl.“* (R3: muž, 37 let); *„Dělám na autodílech, měsíc, chtěl jsem jinou práci, ale tady mi vyšli vstříc se směnami.“* (R4: muž, 32 let); *„Ted' jsem dlouho nezaměstnaná, nedaří se mi najít dobrou práci.“* (R5: žena, 56 let). Z pěti respondentů dva uvedli, že jsou nezaměstnaní, konkrétně respondent R1 a R5. Respondenti R2, R3 a R4 jsou sice zaměstnaní, ale není to zaměstnání, ve kterém by chtěli pracovat.

Dotaz č. 17 se ptá respondentů na: *„Jaké požadavky máte na své zaměstnání? Měl/a jste někdy problém s hledáním zaměstnání? Vnímál/a jste sluchové postižení jako nevýhodu v zaměstnání nebo v soukromém životě?“*. Odpovědi jsou následující: *„Požadavky – sen dělat fitness trenérku nebo se věnovat počítačové grafice, nechci být v továrně jako dělnice, i z tohoto důvodu jsem si dodělala maturitu. Problém při hledání zaměstnání byl hlavně s telefonováním, s tím mi pomáhá Tichý svět, díky Tiché lince. Bez organizace Tichý svět by mne například nezaměstnali v Alze. Nevýhoda sluchového postižení je, že na mě lidé zvláště „koukají“ a že se slyšící bojí navázat kontakt. V soukromém životě nemám problém, že jsem neslyšící, ale setkávám se s tím, že se lidé bojí s ní komunikovat, protože se nedorozumí.“* (R1: žena, 32 let); *„Můj požadavek je, aby mě respektovali, i když jsem neslyšící. Ano, měl jsem problém. Hodně firem mě odmítlo z důvodu mého sluchového postižení. Řekl bych tak z 99 % jsem byl odmítnut.“* (R2: muž, 28 let); *„No chtěl bych se*

vrátit do administrativy, většinou mi napíšíou, že místo není vhodné pro neslyšící.“ (R3: muž, 37 let); *„Chci práci, kde nemusím dělat noční. Ve firmách, kde bych chtěl dělat, nechtějí neslyšící, mají to za překážku, že bych neslyšel nějaké stroje atd.“* (R4: muž, 32 let); *„Mé požadavky jsou, aby práce nebyla moc náročná a byla jsem spokojená s platem. Často mě na úklid nechtějí továrny kvůli mému sluchu a bezpečnosti.“* (R5: žena, 56 let). Z odpovědí neslyšících klientů je jasné, že všichni se neustále setkávají s odmítnutím z důvodu jejich sluchového postižení. Své sluchové postižení vnímají jako nevýhodu zejména v zaměstnání. Nikdo se nezmínil, že by se cítil znevýhodněn ve svém soukromém životě kvůli sluchovému postižení. Respondent R1 uvedl, že problém při hledání zaměstnání je už při kontaktování firmy, kdy je potřeba využít Tichou linku. Dále respondent R1 uvedl, že bez organizace Tichý svět by nebyl zaměstnán ve firmě Alza, jelikož vše zprostředkovala organizace.

Otázka č. 18 se věnuje problematice zaměstnávání osob se sluchovým postižením: *„Setkal/a jste se někdy v zaměstnání s neochotou Vás zaměstnat z důvodu sluchového postižení?“* Tato otázka z části již byla zodpovězena v dotazu č. 17. Klienti uvedli, že se potýkají s odmítnutím v zaměstnání z důvodu jejich sluchové vady. Otázka č. 18 více podkryje problematiku diskriminace z důvodu sluchového postižení. Odpovědi neslyšících jsou následující: *„Často, firmy se sami bojí zaměstnávat neslyšící.“* (R1: žena, 32 let); *„Ano, hodně. U autodopravy, u hasičů atd. Zkoušel jsem si najít zaměstnání, co mě baví, mám i zkušenosti, ale nepomohlo mi to. Jsem neslyšící a prostě mě nevezmou.“* (R2: muž, 28 let); *„Bohužel je to tak.“* (R3: muž, 37 let); *„Často se mi stává, že mě nechtějí zaměstnat kvůli mému sluchu.“* (R4: muž, 32 let); *„Ano, často. Firmy se bojí neslyšícího zaměstnance.“* (R5: žena, 56 let). Všichni dotazující uvedli, že se často potýkají s neochotou zaměstnat je z důvodu jejich sluchové vady. Odpověď na tuto otázku uvedli i konzultanti organizace Tichý svět, kteří uvádí důvody, proč zaměstnavatelé se obávají zaměstnat osoby se sluchovým postižením.

Otázka č. 19 se táže klientů na: *„Jaký je Váš pohled na Vaše sluchové postižení?“* názory dotazujících jsou následující: *„V dětství jsem chtěla být slyšící, abych se mohla domluvit, ale teď už kochleární implantát nechci a jsem smířená s tím, že jsem neslyšící. Mám slyšícího přítele a jsem spokojená. Přítel mi pomáhá zařídit spoustu věcí. I bývalý*

přítel byl slyšící, ale byl neochotný mi pomoci a ze všeho bolela hlava. Nyní s přítelem žijeme v Německu.“ (R1: žena, 32 let); „*Sluchové postižení není nemoc! Zvládneme vše, když se lidé s námi chtějí bavit. Je důležité nebát se sejit s osobami se sluchovým postižením.*“ (R2: muž, 28 let); „*Já jako neslyšící to nevidím jako překážku, ale vadí mi, že někdo řekne „jeéé je mi to líto, nebo mě mrzí že "máš zdravotní problémy" jako že neslyšíš“. Tohle nesnáším.*“ (R3: muž, 37 let); „*Jsem na sluchové postižení zvyklý od dětství, nevadí mi.*“ (R4: muž, 32 let); „*Jsem na to zvyklá, nevadí mi neslyšet. Už je lepší doba.*“ (R5: žena, 56 let). Je podstatné znát názor neslyšících, jak oni vnímají své sluchové postižení. Z jejich odpovědí je zřejmé, že jsou se svým sluchovým postižením smířeni a vůbec to neberou jako nějaké znevýhodnění či postižení. Jediné, co by uvítali, je, aby na ně majoritní slyšící společnost pohlížela jako na zdravé jedince, kteří sice mají sluchové postižení, ale není potřebné je litovat nebo se „bát“ s nimi navázat konverzaci jen z důvodu nějakého ostychu, že se slyšící nedorozumí s neslyšícími.

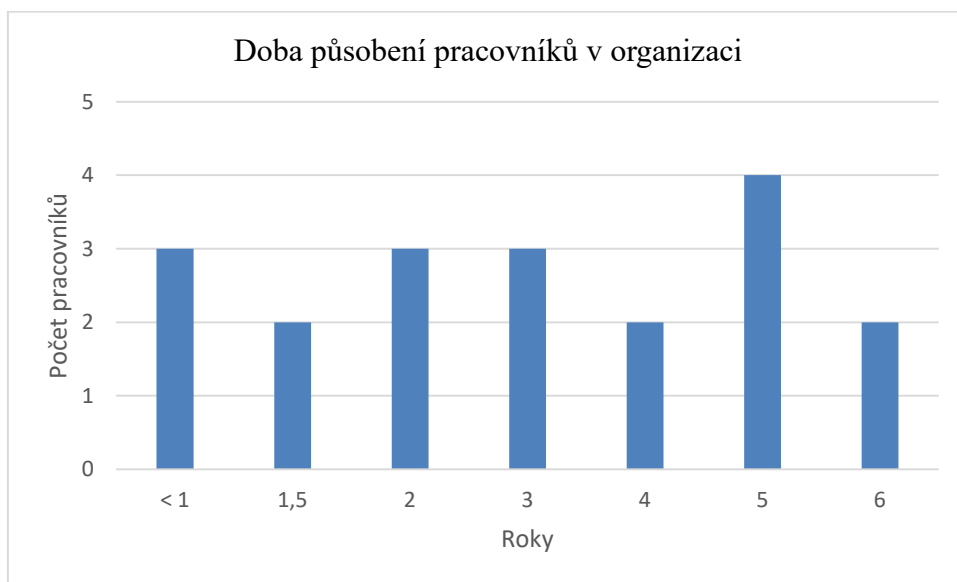
Analýza dotazníkového šetření

Dotazník (viz příloha) je složen ze 13 otázek. Pro dotazníkové šetření byli osloveni konzultanti organizace Tichý svět. Otázky v dotazníkovém šetření se týkají problematiky pracovního uplatnění neslyšících klientů organizace Tichý svět. Dotazník byl vyplněn 19 konzultanty. Pro dosažení maximální validity bylo dotazníkové šetření realizováno ve spolupráci s vedoucí konzultantů pro všechny regiony v České republice. Dotazníkové šetření bylo konzultantům předáno v elektronické formě. Dotazník byl zcela anonymní a dobrovolný. Pro vyhodnocení výsledků kvantitativního výzkumu bylo získáno 19 náležitě vyplněných dotazníků, které poskytly základ pro analýzu dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření probíhalo v deseti regionech České republiky (viz otázka 5).

První otázka v dotazníkovém šetření se dotazuje zaměstnanců organizace Tichý svět na dobu působení v organizaci. Odpovědi na **otázku č. 1** v dotazníku jsou následující.

Graf 5 - Otázka: „Jak dlouho pracujete pro Tichý svět?“

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí zobrazených v grafu 5 je patrné, že 16 konzultantů pracuje pro Tichý svět již více jak rok. Pouze 3 konzultanti uvedli, že jsou v organizaci krátce, tj. minimálně 1 rok a méně.

Otázka č. 2 poukazuje na znalost českého znakového jazyka u konzultantů Tichého světa.

Graf 6 - – Výsledek odpovědí konzultantů na dotaz č. 2

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Konzultanti organizace Tichý svět potvrdili, že všech 19 respondentů ovládá český znakový jazyk. Ani jeden respondent neuvedl, že neovládá český znakový jazyk. Konkrétně 5 konzultantů uvedlo, že ovládá aspoň základní znalost českého znakového jazyka (viz graf 6). Tato informace je velice podstatná, jelikož konzultanti organizace jsou přímými zprostředkovateli komunikace a pomoci klientům se sluchovým postižením.

Otázka č. 3 se dotazuje: „*Jaké jsou nejčastější důvody klientů se sluchovým postižením, že Vás kontaktují?*“

Z odpovědí pracovníků (viz tabulka 6) je patrné, že mezi nejčastější důvody, proč je osoby se sluchovým postižením kontaktují patří zejména pomoc, podpora při hledání zaměstnání. Mezi další důvody patří odborné sociální poradenství (tlumočení, pomoc při řešení různých situací – bydlení, studium, jednání s úřady).

Tabulka 6 – Odpovědi konzultantů dle pořadí, v jakém odeslali vyplněný dotazník

1. Doprovod na úřady, pracovní pohovory, nástup do práce, k lékaři.
2. Podpora při hledání práce, podpora při žádání o kompenzační pomůcku.
3. Chtějí být zaměstnaní, potřebují doprovod a komunikaci.
4. Nejčastěji potřebují pomoci hledat zaměstnání a v rámci odborného sociálního poradenství řešíme s klienty exekuce.
5. Pomoc se zprostředkováním kontaktu s potencionálními zaměstnavateli, pomoc při zmapování dluhů, pomoc při zprostředkování kontaktu s ÚP a jak správně vyplnit žádosti pro ÚP.
6. Hledání zaměstnání.
7. Hledání práce.
8. Zaměstnání, bydlení, kompenzační pomůcky, jednání s úřady.
9. Potřebují se někomu svěřit, poradit s hledáním práce, bydlení a komunikací s firmou či vyřízení různých příspěvků.
10. Hledání práce, bydlení, exekuce.
11. Podpora v komunikaci se slyšícími lidmi, pochopení českých textů v různých dokumentech, podpora při hledání zaměstnání.
12. Hledání zaměstnání, neporozumění dopisům, úředním záznamům a dalším listinám.
13. Práce, finance, příspěvky, problém v komunikaci, neporozumění dopisu, smluv...
14. Odborné sociální poradenství – dluhy, exekuce, žádosti o dávky, hledání pracovního uplatnění apod.
15. Práce, tlumočení, bydlení, příspěvky státní sociální podpory, dávky pro OZP apod.
16. Chtějí pomoci najít zaměstnání.
17. Asistence s komunikací.
18. Pomoc při řešení různých situací (rozvodové řízení, různé typy žádostí, pomoc s hledáním práce či brigády...).
19. Ocitli se v situaci, ve které si neví rady, nejčastěji se jedná o situace – hledají praxi během studia, chtějí pokračovat ve studiu, hledají zaměstnání, bydlení, potřebují poradit s nějakým úředním dokumentem.

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 4 v dotazníkovém šetření zjišťuje nejvyšší dosažené vzdělání (klientů) osob se sluchovým postižením.

Graf 7 – Nejvyšší dosažené vzdělání klientů organizace Tichý svět

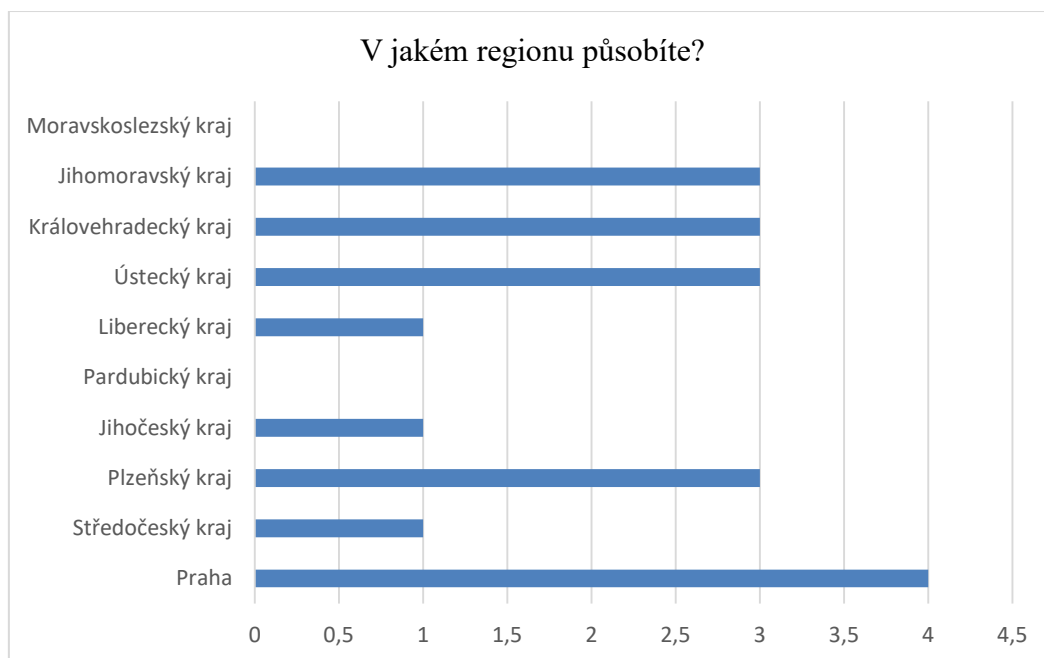

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z grafu je patrné, že největší skupinu tvoří klienti, kteří jsou vyučení v oboru, což odpovídá 70%. Dále 3 konzultanti uvedli, že nejčastěji mají klienty, kteří mají středoškolské vzdělání a pouze dva pracovníci odpověděli, že jejich klienti mají nejčastěji základní vzdělání. Z dotazníkového šetření lze zjistit, že v krajích Libereckém, Ústeckém, Královehradeckém, Jihočeském, Plzeňském, Středočeském a v Praze jsou nejvíce klienti, kteří jsou vyučení v oboru. Klienti se základním vzděláním jsou nejčastěji v Ústeckém kraji. Pracovníci v Jihomoravském kraji a v Praze a vyplnili, že jejich klienti mají nejčastěji nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské. Dva pracovníci z 19 uvedli, že pokud to není potřeba, tak se nedotazují klientů na jejich nejvyšší dosažené vzdělání.

Otázka č. 5 znázorňuje zastoupení zúčastněných pracovníků v jednotlivých regionech České republiky, kde působí organizace Tichý svět.

Graf 8 – Regiony, jež se zúčastnily dotazníkového šetření

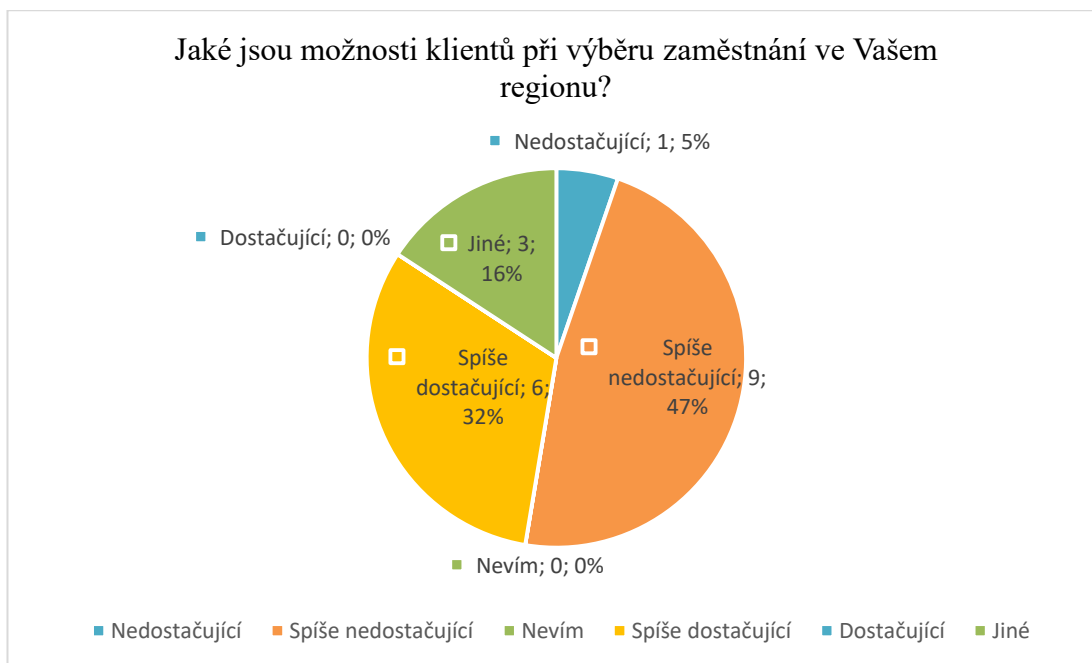

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z grafu vyplývá, že nejvíce vyplnili dotazník konzultanti z Prahy, celkem čtyři. Dále ve velkém složení se zúčastnily regiony Plzeňský, Ústecký, Královeshradecký a Jihomoravský. Z deseti regionů, kde působí organizace Tichý svět se nezapojily do dotazníkového šetření region Pardubický a Moravskoslezský, jelikož dotazník byl zcela dobrovolný.

Dotaz č. 6 poukazuje na možnosti klientů při výběru zaměstnání v jednotlivých regionech v České republice. Na tuto otázku bylo na výběr šest odpovědí (nedostačující, spíše nedostačující, nevím, spíše dostačující, dostačující a libovolná odpověď). Výsledky jsou následující.

Graf 9 – Možnosti při výběru zaměstnání

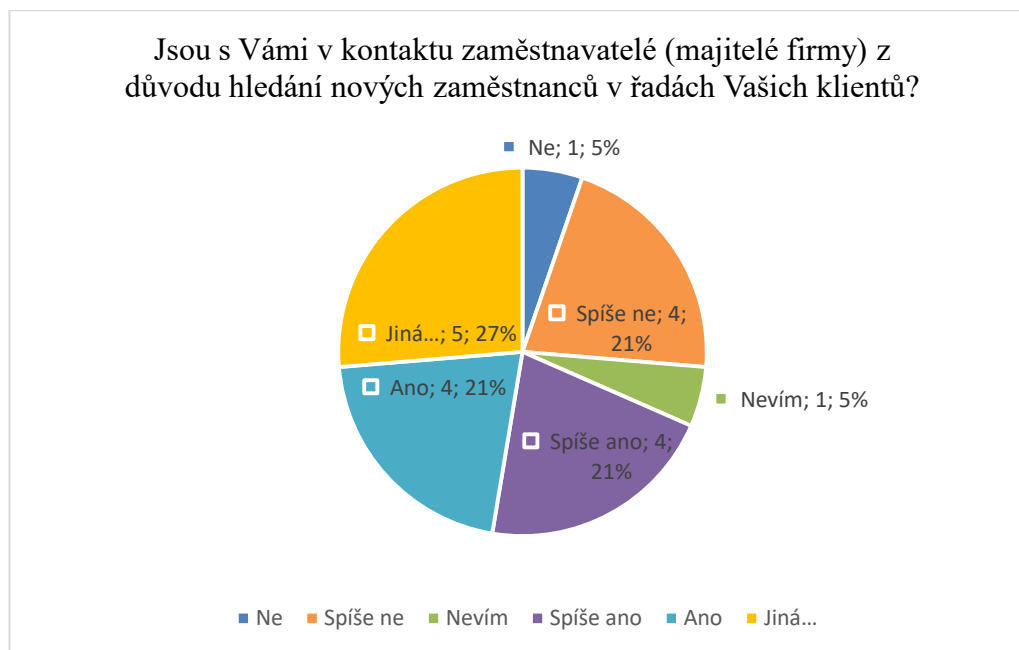

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Konzultanti uvedli, že možnosti výběru zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením je z 47% spíše nedostačující. Jeden pracovník uvedl, že je možnost výběru zcela nedostačující. Z 19 respondentů pouze šest uvedlo, že je výběr zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením spíše dostačující. Jinou odpověď zvolili tři pracovníci. Jejich odpovědi jsou následující: „Záleží na oboru.“ (R1); „Nejsem schopná odpovědět. Záleží na požadavcích klienta. Nabídky jsou, ale nemusí vyhovovat klientovi z osobních, finančních důvodů nebo vzdálenosti. Je spousta důvodů.“ (R2); „Stejně jako pro slyšící. Pokud klient hledá zaměstnání, přistupujeme individuálně a běžně společně kontaktujeme i nabídky na otevřeném trhu práce.“ (R3).

Otázka č. 7 se zabývá zaměstnavateli a jejich spoluprací s organizací Tichý svět. Otázka zněla: „Jsou s Vámi v kontaktu zaměstnavatelé (majitelé firmy) z důvodu hledání nových zaměstnanců v řadách Vašich klientů?“. Respondenti měli na výběr 6 možností (ne, spíše ne, nevím, spíše ano, ano, jiné...).

Graf 10 – Spolupráce se zaměstnavateli

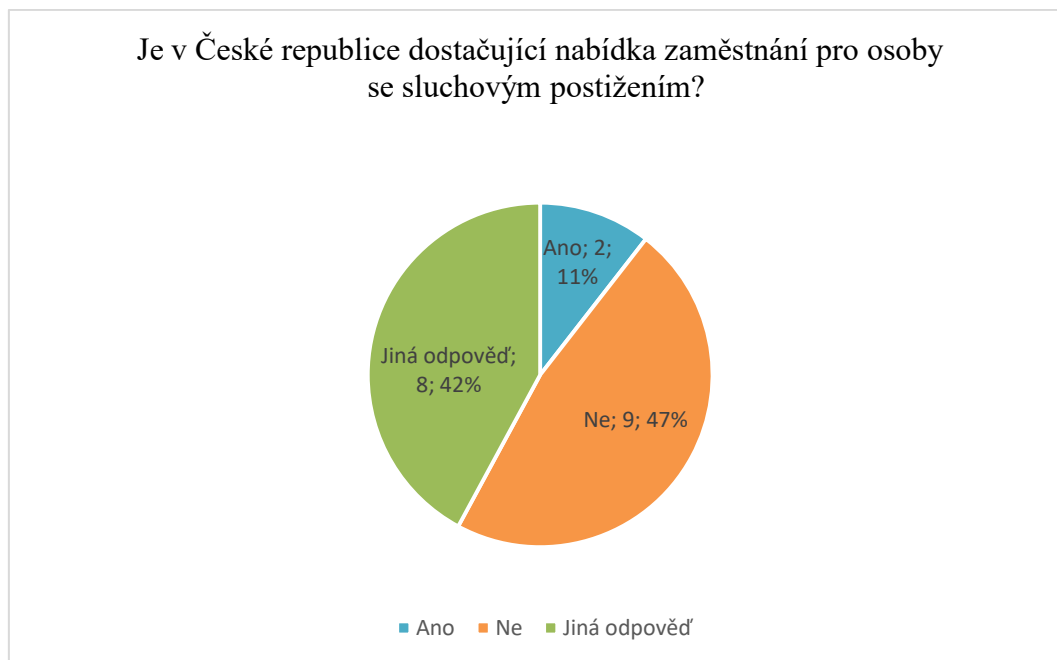

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z odpovědí vyplývá, že organizace Tichý svět z větší části spolupracuje s potencionálními zaměstnavateli jejich klientů. Tento fakt potvrzuje osm konzultantů. Pouze jeden konzultant uvedl, že nejsou v kontaktu se zaměstnavateli z důvodu hledání nových zaměstnanců v řadách jejich klientů. Čtyři respondenti uvedli, že se zaměstnavateli spíše nejsou v kontaktu. Na odpověď „jiná“ reagovali konzultanti těmito odpověďmi: „Spolupracujeme se zaměstnavateli, snažíme se o osvětu a lepší možnosti rozšíření nabídek práce pro neslyšící.“ (R1); „Některé firmy jsou dlouhodobě ověřené, spolupracujeme, občas se objeví nová firma, je to různé, strašně moc záleží, jak se rozvine spolupráce.“ (R2); „Sami zaměstnavatelé nás nekontaktují, ale pokud je kontaktujeme my, někteří jsou ochotni spolupracovat.“ (R3); „Ano, občas se nějaký zaměstnavatel najde, ale ne vždy dojde k navázání spolupráce.“ (R4); „Pár ano, ale není to primární náplň naší služby a ani bych to nepovažovala za kontakt. Spíše klienty učíme hledat. Klienta nemůžu rozvíjet, pokud přijde a já mu rovnou dám nabídku práci, které jsou v současné době k mání.“ (R5). Všechny pět respondentů (označení zkratkou R), kteří konkrétně vypsali odpověď uvedli, že se zaměstnavateli spíše spolupracují.

Otázka č. 8 v dotazníkovém šetření se zabývá nabídkou zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením v České republice.

Graf 11- Nabídka zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Na tuto otázku devět respondentů jasně odpovědělo, že nabídka zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením není dostačující. Pouze dva pracovníci uvedli, že nabídka pro osoby se sluchovým postižením je dostačující. Konzultanti, kteří odpověděli, že je dostačující nabídka práce pracují na pobočce organizace Tichý svět v Praze. Z toho je patrné, že pouze v hlavním městě České republiky se osobám se sluchovým postižením nabízí pestrá nabídka práce. Osm respondentů uvedlo jinou odpověď. Jiné odpovědi na otázku č. 8 jsou následující: „Záleží na zaměstnavatelích.“ (R1); „Nemám přehled o celé České republice, ale v Plzeňském kraji je nabídka zaměstnání dostačující.“ (R2). Respondent (R3) poukazuje na problematiku vzdělávání osob se sluchovým postižením, jelikož již výběr škol je pro osoby se sluchovým postižením značně omezen. „Nabídka ano, ale problémem je vzdělání neslyšících. Pokud budeme mluvit k nabídce práce ve vztahu k jejich vzdělání, tak není.“ (R3); „Nedokážu odpovědět. Momentálně je trh nastaven tak, že je mnoho volných míst a firmy nabírají. Z tohoto hlediska ano, nabídka je dostačující.“

Jedná se ale většinou o firmy (práci) podobnou zaměřením - např. pozice operátor ve výrobě. Klienti jsou značně omezeni jazykem komunikace, nemohou si proto úplně vybírat ze spektra zaměstnání. V tomto ohledu považují nabídku za nedostačující. “ (R4); „Nevím, jak jsou na tom v jiných krajích.“ (R5); „Není dostatečně pestrá.“ (R6); „Ústecký kraj je průmyslová oblast, jsou zde přísné podmínky zaměstnavatelů na vzdělání, zdraví a technické zaměření pracovníků, proto neslyšící zde hledají zaměstnání těžko, ale daří se klientovi pomoci najít pracovní uplatnění v jiných oborech, avšak s nízkým platem.“ (R7); „Musím odpovědět stejně jako v bodě 6. Pokud jsou to nabídky pouze pro osoby se sluchovým postižením, tak je to samozřejmě mnohem menší procento.“ (R8). Z těchto odpovědí je patrné, že nabídka práce není dostačující. Pouze respondent (R2) uvedl, že v plzeňském kraji je nabídka zaměstnání pro neslyšící dostačující. Z výše vypsanych odpovědí osmi konzultantů je možné více proniknout do problematiky zaměstnávání osob se sluchovým postižením. Konzultanti poukazují, že nabídka práce pro osoby se sluchovým postižením není pestrá, často si klienti musí vybrat zaměstnání, které neodpovídá jejich vzdělání a nabízí i nízké finanční ohodnocení.

Otázka č. 9 se dotazuje, zda má vliv upřednostňování českého znakového jazyka neslyšícím klientem na rozhodnutí zaměstnavatele zaměstnat tohoto neslyšícího. Z odpovědí je patrné, že na tuto otázku nelze jasně a jednoslovně odpovědět a že tato otázka je velmi diskutabilní.

Z grafu 12, který je níže uveden, je zřejmé, že není možné stanovit výsledek, jelikož 5 konzultantů uvedlo, že má vliv upřednostňování českého znakového jazyka neslyšícím klientem na rozhodnutí zaměstnavatele zaměstnat klienta. Dalších 5 konzultantů uvedlo, že upřednostňování českého znakového jazyka nemá vliv. Tři pracovníci uvedli, že nevědí odpověď na tuto otázku. A šest respondentů se rozhodlo na tuto otázku odpovědět individuálně. Individuální odpovědi šesti konzultantů jsou následující: „S tím jsem se nikdy nesetkala. Nikdy jsem se nesetkala s tím, aby byly podmínky nastaveny např. na soustavnou přítomnost tlumočníka v zaměstnání. Klienti jsou víceméně nuceni být schopni komunikovat v mluvené češtině a pomocí odezírání. Někteřým zaměstnavatelům stačí komunikace pomocí psané češtiny, ale v každodenním

pracovním procesu minimálně v plzeňském kraji tlumočnick nefiguruje (což neplatí při nástupu, zaškolování, případně při poradách apod., kde tlumočnick bývá). “ (R1); „Někdy ano, někdy ne. Pokud jsme schopni najít. Nemohu říct, samozřejmě Vám nikdo do telefonu nebo osobně neřekne, že klienta nevezmou, protože znakuje – to by byla diskriminace. Zároveň je jasné, že klienta nevezmou např. do call centra, protože netelefonuje, protože komunikuje ČZJ. “ (R2); „Záleží na zaměstnavateli – někteří jsou rádi, že neslyšící nebudou "drbat" se slyšícími pracovníky při práci, jiní se bojí komunikace. “ (R3); „Částečně ano, firma má pak strach z komunikace a následků v zaměstnání. “ (R4); „Tohle vám žádný zaměstnavatel naplno neřekne. To by byla diskriminace... “ (R5); „Někdy ano, záleží na pracovní pozici a přístupu zaměstnavatele – raději jsou, když je klient nedoslýchavý a umí odezírat. “ (R6).

I z individuálních odpovědí konzultantů vyplývá, že není možné říci, zda zaměstnavatelé diskriminují klienty, kteří jsou neslyšící a upřednostňují český znakový jazyk, i když je z odpovědí patrné, že zaměstnavatel si raději vybere budoucího zaměstnance, který umí alespoň odezírat. Navíc je patrné, že jde o citlivou věc, ke které se respondenti nedokážou jednoznačně vyjádřit.

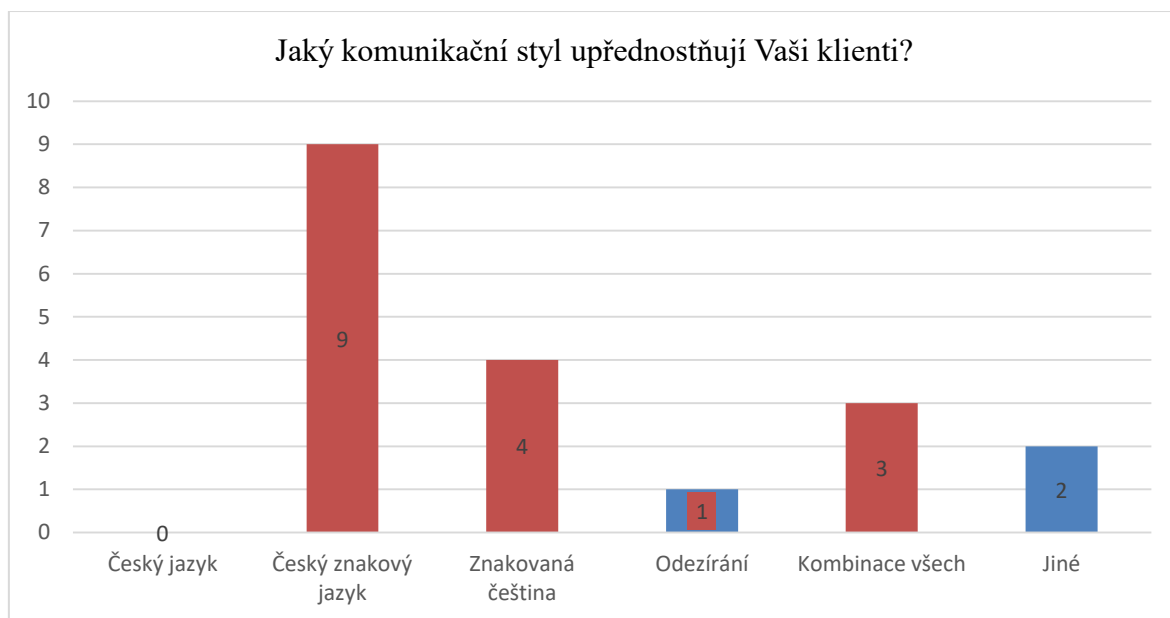
Graf 12 – Vliv upřednostňování českého znakového jazyka

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka č. 10 se dotazuje konzultantů organizace Tichý svět na komunikační styl, který upřednostňují jejich klienti.

Graf 13 – Komunikační styly klientů organizace Tichý svět

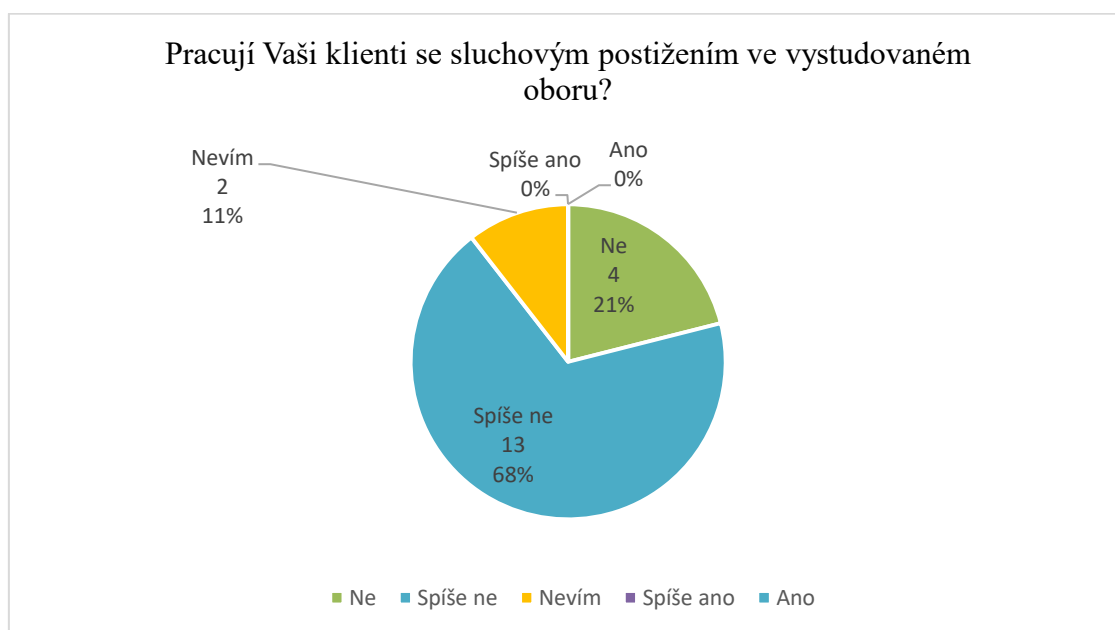
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

U klientů organizace Tichý svět převládá komunikační styl – český znakový jazyk. Takto odpovědělo 9 pracovníků organizace. Dále registrují u svých klientů preferovaný komunikační styl – znakovaná čeština, zejména u starší generace neslyšících. Neslyšící klienti se přizpůsobují svému okolí, takže využívají kombinaci všech zmíněných komunikačních stylů. Jeden respondent uvedl, že jeho klienti využívají odezírání a dva respondenti zvolili jinou odpověď, které jsou následující: „*Nelze odpovědět. Situace není nastavená tak, aby mohli v některých situacích upřednostňovat ten či onen jazyk, spíše se musí přizpůsobovat. Pokud mají neomezenou možnost komunikace, tak rodilí mluvčí ČZJ volí ČZJ a rodilí mluvčí ČJ volí ČJ.*“ (R1); „*Záleží na tom, zda klient je nedoslýchavý nebo neslyšící.*“ (R2). Zvolený komunikační styl osob se sluchovým postižením se odvíjí zejména od stupně sluchové vady, zda jsou nedoslýchavý nebo neslyšící. Osoby nedoslýchavé využívají kompenzačních pomůcek a mohou ovládat český jazyk i mluvenou formou. Dalším faktorem je, zda se narodili slyšícím či neslyšícím rodičům. Osoby se sluchovým postižením, kteří mají neslyšící rodiče

upřednostňují český znakový jazyk před českým jazykem, jelikož český znakový jazyk je jazyk mateřský.

Dotaz č. 11 zní takto: „*Pracují Vaši klienti se sluchovým postižením ve vystudovaném oboru?*“.

Graf 14– Zaměstnávání osob se sluchovým postižením ve vystudovaném oboru

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Z výše vyznačeného grafu je patrné, že klienti organizace Tichý svět spíše nepracují ve vystudovaném oboru, tento fakt potvrdilo 13 respondentů. Čtyři respondenti uvedli, že klienti nepracují ve vystudovaném oboru a pouze dva respondenti uvedli, že nevědí, jaká je současná situace pracovního uplatnění s ohledem na vzdělání klientů. Ani jeden respondent neuvedl, že by klienti pracovali ve vystudovaném oboru.

Předposlední **otázka č. 12** v dotazníkovém šetření zní takto: „*Jaké jsou důvody, pro které zaměstnavatelé odmítají zaměstnat pracovníka se sluchovým postižením?*“.

Na tento dotaz 15 konzultantů odpovědělo, že mezi nejčastější důvody, pro které zaměstnavatelé odmítají zaměstnat pracovníka se sluchovým postižením je zejména bezpečnost práce. Dále šest respondentů zmínilo, že dalším častým důvodem, proč zaměstnavatelé odmítají zaměstnat pracovníka se sluchovým postižením je komunikační bariéra a strach, že se s neslyšícím nedomluví. Konzultanti s pobočkou v Ústeckém kraji zmiňují jako důvod odmítnutí i rasu klientů, jelikož mezi jejich klienty patří mnoho neslyšících romského původu. Tři konzultanti uvedli, že zaměstnavatelé se obávají zaměstnat osoby se sluchovým postižením pouze z důvodu nevědomosti a nezkušenosti, jelikož se nesetkali s osobou se sluchovým postižením. Dva respondenti uvedli, že zaměstnavatelé odmítají neslyšící klienty i z důvodu potřeby telefonického kontaktu. Mezi další důvody odmítnutí zaměstnavatele jsou kvalifikační předpoklady a nedostatečné dovednosti v oboru. Poslední důvod, proč jsou osoby se sluchovým postižením v zaměstnání odmítnuty, je neznalost českého jazyka alespoň v psané podobě.

Poslední **otázka č. 13** dotazníkového šetření se zabývá úspěšností nalezení zaměstnání pro neslyšícího klienta. Dotaz zní takto: „*V kolika procentech se podařilo najít pro neslyšícího klienta zaměstnání, kteří Vás kontaktovali s cílem najít si zaměstnání? (Uveďte, prosím, alespoň orientačně počet klientů, které se podařilo zaměstnat a celkový počet, který máte (např. cca 10 z 50)).*“

Z odpovědí všech konzultantů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, autorka práce sepsala jednotlivé odpovědi, které převedla do procent a následně vypočítala aritmetický průměr. Výsledky jsou vyznačeny níže (viz tabulka 7).

Tabulka 7 – Úspěšnost zaměstnání klientů organizace Tichý svět

Kraj	Úspěšnost	Počet respondentů
Praha	90%	4
Plzeňský kraj	78%	3
Středočeský kraj	75%	1
Ústecký kraj	67%	3
Liberecký kraj	60%	1
Královéhradecký kraj	58%	3
Jihomoravský kraj	43%	3
Jihočeský kraj	25%	1

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Výsledky v tabulce 7 jsou seřazeny od nejvyššího procentuálního výsledku. Procentuální výsledek znázorňuje úspěšnost nalezení zaměstnání pro klienty organizace Tichý svět, jež kontaktovali konkrétní pobočky organizace s cílem najít si zaměstnání.

Z tabulky vyplývá, že v Praze se podařilo najít z 90% zaměstnání pro neslyšící klienty, kteří organizaci tichý svět kontaktovali s cílem najít si zaměstnání. Tento procentuální výsledek je ze všech krajů nejvyšší. Ze 78% se podařilo najít zaměstnání klientům v plzeňském kraji. Středočeský kraj vyznačuje úspěšnost 75% klientů, kterým se podařilo pracovně uplatnit. V Ústeckém kraji je procentuální výsledek 67%. Liberecký a Královéhradecký kraj se potýkají s přibližně stejným výsledkem úspěšnosti najít pro své klienty pracovní uplatnění, což je okolo 60%. Méně, než polovině klientů se podaří najít zaměstnání v Jihomoravském kraji (43%) a pouze čtvrtině klientům se podaří najít zaměstnání v Jihočeském kraji.

6.5 Shrnutí výzkumného šetření a diskuze

V praktické části výzkumného šetření se autorka práce zaměřila na pracovní uplatnění osob se sluchovým postižením. Výzkumné šetření se zabývalo osobami se sluchovým postižením, konkrétně klienty organizace Tichý svět v České republice. Výsledky výzkumu byly získány smíšeným výzkumem. Výzkum se skládal z kvalitativní metody (rozhovoru) a kvantitativní metody (dotazníkové šetření). Hlavním cílem kvalitativního šetření (rozhovoru) bylo zanalyzovat možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením České republiky. V druhé části šetření je vyhodnoceno dotazníkové šetření, jež bylo určeno pro všechny konzultanty jednotlivých regionů organizace Tichý svět. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, zda neslyšící mají možnost pracovat ve vystudovaném oboru a jaký je vliv jednotlivých regionů na výběr zaměstnání.

Z výše uvedených poznatků, které jsou zapsány formou tabulek, grafů a informací vyplynula následující zjištění:

Na realizaci rozhovoru se celkem podílelo pět osob se sluchovým postižením, které spolupracovaly s organizací Tichý svět. Osloveni byli tři muži a dvě ženy. Věkové rozmezí neslyšících bylo od 28 do 56 let. Věk respondentů je uveden z důvodu, aby bylo jasné, zda neslyšící absolvovali povinnou školní docházku v druhé polovině 20. století, tedy za komunistického režimu nebo až v po revoluci, kdy možnosti pro osoby se sluchovým byly značně rozdílné, jelikož docházelo k postupnému začlenění osob se sluchovým postižením do běžné společnosti. Všem pěti respondentům diagnostikovali praktickou hluchotu.

Všichni respondenti v minulosti navštěvovali mateřskou a základní školu pro sluchově postižené. Z pěti respondentů čtyři respondenti uvedli, že výběr střední školy měli omezený a pouze nejmladší respondent uvedl, že výběr střední a vysoké školy neovlivňovalo jeho sluchové postižení.

Klienti k primární komunikaci využívají český znakový jazyk. Z výpovědí respondentů je patrné, že všech pět respondentů ve slyšící společnosti odezírá, jelikož čtyři

respondenti uvedli, že jejich rodiče jsou slyšící a jsou zvyklí komunikovat se slyšícími. Čtyři neslyšící respondenti užívají v komunikaci se slyšícími i mluvenou řeč. Pouze jeden respondent ovládá i znakovanou češtinu. Pouze dva respondenti využívají kompenzační pomůcku – sluchadlo, jež jim napomáhá s rozeznáváním okolních zvuků.

Tři respondenti uvedli, že využívají tlumočnických služeb při návštěvě úřadu, lékaře apod.

Dotazovaní podotkli, že nerozlišují slyšící osoby od neslyšících. Pouze jeden dotazovaný, který se narodil neslyšícím rodičům preferuje společnost neslyšících.

Možnosti zařídít si rekvalifikační kurz, určený pro osoby se sluchovým postižením, využil pouze jeden respondent z pěti. Tento fakt je zapříčiněn nedostatečnou informovaností a osvětou organizací na sociálních sítích. Proto osoby se sluchovým postižením ani nevědí, že takové možnosti jsou.

O organizaci Tichý svět se klienti dozvěděli od svých známých. Osoby se sluchovým postižením se mezi sebou informují o možnosti spolupráce s organizacemi určené pro neslyšící. Dále respondenti, kteří poskytli autorce práce rozhovor uvedli, že s organizací Tichý svět spolupracovali zejména z důvodu hledání zaměstnání. Tichý svět všem pěti respondentům pomohl s nalezením zaměstnání a čtyři dotazující uvedli, že organizace jejich očekávání splnila.

Z odpovědí klientů vyplynulo, že doposud nenalezli práci, která by je naplňovala a byli v ní spokojeni. Bohužel klienti nemají mnohdy možnost v zaměstnání uplatnit své vzdělání a vědomosti, jelikož musí pracovat i mimo obor z důvodu nedostačujícího pracovního uplatnění pro osoby se sluchovým postižením. Všichni respondenti uvedli, že pracovali na více pracovních pozicích, nehledě na jejich vzdělání. Jeden z dotazovaných připustil, že se potýkal s diskriminací a šikanou v zaměstnání, a to z důvodu sluchového postižení. Informace, které poskytla otázka č. 15 jsou znepokojující a poukazují na problematiku pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením. V průběhu výzkumného šetření byli dva neslyšící nezaměstnaní a pouze tři neslyšící zaměstnaní, ale v práci, ve které nebyli spokojeni.

Ze získaných odpovědí neslyšících klientů je jasné, že všichni se neustále setkávají s odmítnutím z důvodu jejich sluchového postižení. Své sluchové postižení vnímají jako

nevýhodu zejména v zaměstnání. Ve svém soukromém životě se necítí nijak znevýhodněni kvůli sluchovému postižení.

V poslední řadě autorka práce chtěla znát pohled neslyšících klientů na jejich sluchové postižení. Neslyšící uvedli, že jsou se svým sluchovým postižením smíření a vůbec to neberou jako nějaké znevýhodnění či postižení. Jediné, co by chtěli, aby se změnilo, je pohled majoritní společnosti na osoby se sluchovým postižením. Přejí si, aby na ně majoritní, slyšící společnost pohlížela jako na zdravé jedince, kteří sice mají sluchové postižení, ale není potřebné je litovat nebo se „bát“ s nimi navázat konverzaci jen z důvodu nějakého ostychu, že se slyšící nedorozumí s neslyšícími.

Z pohledu konzultantů organizace Tichý svět, kteří jsou v přímém kontaktu s neslyšícími klienty, byly zjištěny tyto poznatky:

Do dotazníkového šetření se zapojilo 19 konzultantů z osmi regionů, ve kterých působí organizace Tichý svět v České republice. Konkrétně se zapojili konzultanti krajů – Praha, Středočeský kraj, Plzeňský kraj Jihočeský kraj, Pardubický kraj, Liberecký kraj, Ústecký kraj, Královéhradecký a Jihomoravský kraj. Z deseti regionů, kde působí organizace Tichý svět se nezapojily do dotazníkového šetření region Pardubický a Moravskoslezský, jelikož dotazník byl zcela dobrovolný. Z 19 konzultantů již 16 konzultantů pracuje pro organizaci déle než jeden rok.

Mezi nejčastější důvody, proč osoby se sluchovým postižením kontaktují organizaci Tichý svět, patří zejména pomoc a podpora při hledání zaměstnání. Mezi další důvody patří odborné sociální poradenství (tlumočení, pomoc při řešení různých situací – bydlení studium, jednání s úřady apod.).

Klienti, kteří jsou vyučeni v oboru (70%), tvoří největší zastoupení neslyšících, jež jsou v kontaktu s organizací. Klienti, jež zakončili studium středoškolským vzděláním, tvoří druhé největší zastoupení a pouze v Ústeckém kraji většina klientů mají nejvyšší dosažené vzdělání základní.

Možnosti při výběru zaměstnání jsou podle 9 pracovníků (47%) spíše nedostačující. Jeden konzultant se domnívá, že možnosti pracovního uplatnění jsou zcela nedostačující.

Šest respondentů se domnívá, že možnosti při výběru zaměstnání jsou spíše dostačující a tři respondenti uvedli, že záleží na více faktorech.

Organizace Tichý svět z větší části spolupracuje s potencionálními zaměstnavateli neslyšících klientů. Tento fakt potvrzuje osm konzultantů jednoslovně a šest respondentů tento fakt potvrdil konkrétnější odpovědí. Pouze jeden konzultant uvedl, že nejsou v kontaktu se zaměstnavateli z důvodu hledání nových zaměstnanců v řadách jejich klientů. Čtyři respondenti uvedli, že se zaměstnavateli spíše nejsou v kontaktu.

Z dotazníku lze dále vyhodnotit, že nabídka zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením není dostačující. Konzultanti poukazují, že nabídka práce pro osoby se sluchovým postižením není pestrá, často si klienti musí vybrat zaměstnání, které neodpovídá jejich vzdělání a nabízí i nízké finanční ohodnocení. Neslyšící klienti preferují komunikační styl český znakový jazyk, ale v komunikaci se slyšícími využívají kombinaci více komunikačních stylů (odezírání, český jazyk), jelikož jsou zvyklí se přizpůsobovat majoritní, slyšící společnosti. Na otázku, zda má vliv upřednostňování českého znakového jazyka neslyšícím klientem na rozhodnutí zaměstnavatele zaměstnat tohoto neslyšícího je patrné, že na tuto otázku nelze jasně a jednoznačně odpovědět a že tato otázka je velmi diskutabilní. Z odpovědí konzultantů vyplývá, že není možné říci, zda zaměstnavatelé diskriminují klienty, kteří jsou neslyšící a upřednostňují český znakový jazyk, i když z odpovědí lze tušit, že zaměstnavatel si raději vybere budoucího zaměstnance, který umí, alespoň odezírat. Klienti organizace Tichý svět spíše nepracují ve vystudovaném oboru, tento fakt potvrdilo 13 respondentů. Čtyři respondenti uvedli, že klienti nepracují ve vystudovaném oboru a pouze dva respondenti uvedli, že nevědí, jaká je současná situace pracovního uplatnění s ohledem na vzdělání klientů. Ani jeden respondent neuvedl, že by klienti pracovali ve vystudovaném oboru.

Nejčastějšími důvody, proč zaměstnavatelé odmítají zaměstnat osobu se sluchovým postižením, jsou bezpečnost práce, komunikační bariéra a strach, že se s neslyšícím nedomluví. Konzultanti s pobočkou v Ústeckém kraji zmiňují jako důvod odmítnutí i rasu klientů, jelikož mezi jejich klienty patří mnoho neslyšících romského původu. Tři konzultanti uvedli, že zaměstnavatelé se obávají zaměstnat osoby se sluchovým postižením pouze z důvodu nevědomosti a nezkušenosti, jelikož se nesetkali s osobou se sluchovým

postižením. Dva respondenti uvedli, že zaměstnavatelé odmítají neslyšící klienty i z důvodu potřeby telefonického kontaktu. Mezi další důvody odmítnutí zaměstnavatele jsou kvalifikační předpoklady a nedostatečné dovednosti v oboru. Poslední důvod, proč jsou osoby se sluchovým postižením v zaměstnání odmítnuty je neznalost českého jazyka, alespoň v psané podobě.

Osoby se sluchovým postižením, jež kontaktují organizaci Tichý svět s žádostí pomoci nalézt zaměstnání mají největší šanci uspět v Praze, kde konzultanti uvedli, že je 90% úspěšnost nalezení zaměstnání pro jejich klienty. Méně, než polovině klientům se podařilo nalézt zaměstnání pouze v krajích Jihomoravském a Jihočeském.

Závěr výzkumného šetření

Pro praktickou část diplomové práce byly stanoveny čtyři výzkumné otázky.

1. Je možné u osob se sluchovým postižením najít zaměstnání v profesích odpovídajících vystudovanému oboru?

Z provedeného výzkumu, který je výše sepsán, vyplývá, že osoby se sluchovým postižením mají omezené možnosti s nalezením zaměstnání v profesích, které odpovídají vystudovanému oboru. Z dotazníkového šetření, jež vyplnili konzultanti organizace Tichý svět vyplývá, že nabídka pracovního uplatnění pro osoby se sluchovým postižením je spíše nedostačující, nehledě na vzdělání neslyšících. Fakt, že osoby se sluchovým postižením spíše nepracují ve vystudovaném oboru potvrdilo 17 konzultantů organizace z 19 respondentů. Pouze dva konzultanti uvedli, že neznají současnou situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením. Neslyšící, kteří se zúčastnili strukturovaného rozhovoru podotkli, že se nevěnují práci, ve které by byli spokojeni a naplňovala je. Většina klientů nemá možnost v zaměstnání uplatnit své vzdělání a vědomosti, jelikož musí pracovat i mimo obor z důvodu nedostačujícího pracovního uplatnění pro osoby se sluchovým postižením. Příkladem je neslyšící respondent, který uvedl, že je vysokoškolsky vzdělaný, ale nyní je zaměstnán jako profesionální řidič u kamionové dopravy, jelikož v zaměstnání, ve kterém si přál pracovat, nemohou zaměstnat osoby se sluchovým postižením z bezpečnostních důvodů.

2. Jaký má vliv na zaměstnávání osob se sluchovým postižením komunikační systém, který užívají?

Na tuto otázku nelze z výše zjištěných poznatků jednoznačně odpovědět. Konzultanti organizace Tichý svět, kteří jsou v kontaktu se zaměstnavateli i s neslyšícími klienty uvedli, že velmi záleží na zaměstnavateli. Pět respondentů uvedlo, že má vliv upřednostňování českého znakového jazyka na zaměstnávání osob se sluchovým postižením. Dalších pět konzultantů uvedlo, že na zaměstnavatele nemá vliv, zda klient upřednostňuje komunikační styl – český znakový jazyk. Šest dotazujících se rozhodlo odpovědět konkrétněji a uvedlo, že mnohdy má vliv na zaměstnavatele zaměstnat osoby se sluchovým postižením, které upřednostňují český znakový jazyk. Tři respondenti odpověděli, že neumí odpovědět na tuto otázku. Zároveň konzultanti uvedli, že si zaměstnavatel spíše vybere budoucího zaměstnance, který alespoň odezírá. Je patrné, že se jedná o citlivou záležitost, ke které se pracovníci Tichého světa nedokážou jednoznačně vyjádřit.

3. Jak velký má vliv na nalezení pracovního místa region, ve kterém osoba se sluchovým postižením žije?

Z poznatků, které byly zjištěny v dotazníkovém šetření vychází, že na nalezení pracovního místa má značný vliv region, ve kterém osoba se sluchovým postižením žije. Z odpovědí na otázku č. 8 v dotazníkovém šetření vyplynulo, že pouze v hlavním městě v Praze je pro osoby se sluchovým postižením pestrá nabídka práce. Dále je dle konzultantů dostačující nabídka práce v Plzeňském kraji. V Ústeckém a Libereckém kraji konzultanti podotýkají, že nabídka práce pro neslyšící je omezená, jelikož tyto dva kraje jsou zejména průmyslové oblasti. Neslyšící mají pouze možnost být zaměstnáni v profesích, které neodpovídají jejich vzdělání a nabízí nízké finanční ohodnocení.

4. S jakými důvody odmítnutí se osoby se sluchovým postižením setkávají?

Na tuto výzkumnou otázku 15 konzultantů jednoznačně odpovědělo, že mezi nejčastější důvody, pro které zaměstnavatelé odmítají zaměstnat osoby se sluchovým postižením je bezpečnost práce. Komunikační bariéra a strach, že se s neslyšícími zaměstnavatelé nedomluví, je dalším důvodem odmítnutí, se kterým se neslyšící mohou setkat. Tento důvod zmínilo šest respondentů. Tři konzultanti uvedli, že zaměstnavatelé se

obávají zaměstnat osoby se sluchovým postižením pouze z důvodu nevědomosti a nezkušenosti, jelikož se nesetkali s osobou se sluchovým postižením. V Ústeckém kraji zmiňují konzultanti jako důvod odmítnutí i rasu klientů, jelikož mezi jejich klienty patří mnoho neslyšících romského původu. Dva respondenti uvedli, že zaměstnavatelé odmítají neslyšící klienty i z důvodu potřeby telefonického kontaktu. Mezi další důvody odmítnutí zaměstnavatele jsou kvalifikační předpoklady a nedostatečné dovednosti v oboru. Neznalost českého jazyka, alespoň v psané podobě je poslední zmiňovaný důvod, proč jsou osoby se sluchovým postižením v zaměstnání odmítnuty.

Doporučení pro praxi byla vytvořena na základě výsledků šetření.

Cílem organizace Tichý svět je pomáhat neslyšícím vyjít z izolace, usilovat o rovnoprávné postavení zejména na trhu práce a ve vzdělávání. Tichý svět se snaží prostřednictvím služeb organizace odstranit komunikační bariéry, podporovat aktivitu a vlastní snahu klienta. Organizace vznikla se záměrem zrovnoprávnění postavení neslyšících na trhu práce a ve vzdělávání. Stupňuje zapojení klientů se sluchovým postižením, zejména prostřednictvím šířením osvěty a dosažením bezbariérových přístupů do veřejných institucí a firem.

Z odpovědí neslyšících je patrné, že práce s klienty funguje správně a organizace napomáhá osobám se sluchovým postižením se zrovnoprávněním postavení na trhu práce. Bohužel i přesto z výpovědí neslyšících i konzultantů organizace Tichý svět vyplývá, že osoby se sluchovým postižením se setkávají s negativním jednáním při hledání zaměstnání nebo přímo v zaměstnání z důvodu jejich sluchové vady. Zaměstnavatelé nechtějí zaměstnat osoby se sluchovým postižením z důvodu bezpečnosti práce. Komunikační bariéra a strach, že se s neslyšícím nedomluví je další důvod, pro který zaměstnavatelé nechtějí zaměstnat neslyšící. Mezi další důvody odmítnutí patří nevědomost a nezkušenost, jelikož se zaměstnavatelé v minulosti nikdy nesetkali s neslyšícími. Neslyšící nemohou telefonovat, a to je další důvod, proč zaměstnavatelé nechtějí zaměstnat osoby se sluchovým postižením. I přesto, že se organizace Tichý svět zabývá problematikou osob se sluchovým postižením a snaží se prostřednictvím osvěty zvýšit informovanost veřejnosti a zaměstnavatelů, nicméně je to stále nedostačující. Je potřeba se nadále věnovat osvětové činnosti. Osvěta by měla probíhat již na základních a středních školách, aby mladší

generace, která bude působit v budoucnu ve firmách i jako zaměstnavatelé se nedopouštěla stejných chyb. V České republice by si organizace pro osoby se sluchovým postižením by se mohly inspirovat Velkou Británií, kde organizace Action on Hearing Loss (viz podkapitola 5.5) poskytuje firmám školení, asistenční služby a komunikační podporu, aby osobám se sluchovým postižením zpřístupnili pracovní uplatnění a firmy byly schopné a připravené zaměstnávat osoby se sluchovým postižením.

Dále by bylo potřebné zřídit pobočky organizace Tichý svět ve všech krajích České republiky, aby neslyšící ve všech regionech měli stejné možnosti, na koho se obrátit s žádostí o jakoukoliv pomoc nebo radu. Na druhou stranu je problematické najít pracovníky s dostatečnou kvalifikací, jež ovládají český znakový jazyk. Tato problematika by mohla být předmětem další odborné diskuze.

Závěr

Diplomová práce se zabývala pracovním uplatněním osob se sluchovým postižením. V práci bylo definováno terminologické vymezení z pohledu surdopedie. Byly vyjasněny možnosti komunikace osob se sluchovým postižením a přístupy ke vzdělávání osob se sluchovým postižením. Teoretická část dále popsala systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v České republice, situaci zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností a nastínila situaci zaměstnávání osob se sluchovým postižením v České republice, v Německu, na Slovensku a ve Velké Británii.

Teoretická část diplomové práce navazuje na praktickou část, která je složena z výzkumných otázek, ze strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření, který je polostrukturovaný.

Cílem diplomové práce bylo zanalyzovat situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením a možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice. Hlavním cílem kvalitativního šetření (rozhovoru) bylo analyzovat možnosti pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením v České republice. Rozhovor byl určen pro neslyšící klienty organizace Tichý svět. V druhé části šetření bylo vyhodnoceno dotazníkové šetření, jež bylo určeno pro všechny konzultanty jednotlivých regionů organizace Tichý svět. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o situaci pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, zda neslyšící mají možnost pracovat ve vystudovaném oboru a jaký je vliv jednotlivých regionů na výběr zaměstnání. Cíl práce byl dosažen výzkumným šetřením a výzkumné otázky byly zodpovězeny.

Z výzkumného šetření vyplývá, že osoby se sluchovým postižením mají omezené možnosti s nalezením zaměstnání v profesích, které odpovídají jejich vystudovanému oboru. Dále bylo shledáno, že se u zaměstnavatelů prokazuje určitý vliv na zaměstnávání osob se sluchovým postižením, jež užívají komunikační systém – český znakový jazyk. Zaměstnavatelé upřednostňují neslyšící, kteří umí alespoň odezírat. Polovina konzultantů organizace Tichý svět si myslí, že má vliv upřednostňování českého znakového jazyka na

zaměstnávání osob se sluchovým postižením a další polovina pracovníků se s tímto neztotožňuje, jelikož by se jednalo o diskriminaci osob se sluchovým postižením. Je patrné, že se jedná o citlivou záležitost, ke které se konzultanti organizace Tichý svět nedokážou jednoznačně vyjádřit. Z poznatků, jež byly zjištěny v dotazníkovém šetření vychází, že na nalezení pracovního místa má značný vliv region, ve kterém osoba se sluchovým postižením žije. Větší šanci nalézt adekvátní pracovní uplatnění mají neslyšící v Praze a v Plzeňském kraji. Neslyšící se nejčastěji setkávají s důvody odmítnutí v zaměstnání zejména kvůli bezpečnosti práce. Komunikační bariéra a strach, že se zaměstnavatelé s neslyšícími nedomluví, je dalším důvodem odmítnutí, se kterým se osoby se sluchovým postižením mohou setkat.

Z výše uvedených poznatků lze organizaci Tichý svět doporučit, aby se nadále zabývala osvětovou činností především na základních a středních školách. Tím by se zvýšila informovanost veřejnosti a budoucí generace zaměstnavatelů, která by se mohla poučit z chyb, kterých se nyní zaměstnavatelé dopouštějí. Dále by bylo vhodné zajistit stejné možnosti pro osoby se sluchovým postižením a vybudovat pobočky organizace Tichý svět ve všech krajích České republiky. V České republice by si organizace pro osoby se sluchovým postižením měly vzít příklad z Velké Británie, kde organizace Action on Hearing Loss poskytuje firmám školení, asistenční služby a komunikační podporu, aby osobám se sluchovým postižením bylo zpřístupněno pracovní uplatnění a firmy byly schopné a připravené zaměstnávat osoby se sluchovým postižením.

Seznam použitých informačních zdrojů

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HÁDKOVÁ, Kateřina. *Člověk se sluchovým postižením*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-619-2.

HAVLÍK, Radan. *Sluchadlová propedeutika*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2007. ISBN 978-80-7013-458-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení. Úvod do surdopedie*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012. 160 s. ISBN 978-80-262-0084-0.

HORÁKOVÁ, Radka. *Surdopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-225-3.

HRADLOVÁ, Tereza. *Kvalita života osob se sluchovým postižením: Quality of life of people with hearing impairment*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017. ISBN 978-80-7290-967-4.

HRUBÝ, Jaroslav a Nad'a DINGOVÁ. *Úvod do výchovy a vzdělávání sluchově postižených*. Praha: Tiché učení, 2010. ISBN 978-80-904786-0-2.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. Pedagogika. ISBN 80-247-1110-9.

KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikace sluchově postižených*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0329-2.

KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikační systémy sluchově postižených*. Praha: Beakra, 2014. ISBN 978-80-903863-2-7.

LANGER, Jiří. *Surdopedie. Speciální pedagogika osob se sluchovým postižením*. In: VALENTA, Milan a kol. *Přehled speciální pedagogiky. Rámcové kompendium oboru*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-246-2153-1.

LEJSKA, Mojmír. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7.

LUPOMĚSKÝ, Roman. *Problematika práce s osobami sluchově postiženými v oblasti sociální, zdravotní a vzdělávací*. Praha: Neslyšící s nadějí, 2013. ISBN 978-80-260-4508-3.

MACUROVÁ, Martina. *I bez sluchu se domluvíme: sociální práce s osobami se sluchovým postižením: sborník výstupů projektu*. Praha: Centrum pro komunitní práci střední Čechy, 2018. ISBN 978-80-87809-60-0.

NEUBAUER, Karel. *Úvod do logopedie sluchově postižených*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2009. ISBN 978-80-7041-755-3.

POTMĚŠIL, Miloň. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. Učebnice. ISBN 80-244-0766-3.

SKÁKALOVÁ, Tereza. *Sluchová vada a její sociální dopady v dospělém věku*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2016. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-628-5.

SOURALOVÁ, Eva. LANGER Jiří. *Surdopedie*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-1084-2.

ŠÁNDOROVÁ, Zdenka a Karel POKORNÝ. *Zdravotně sociální služby a speciálně pedagogická edukace osob se sluchovým postižením: učební text pro studující zdravotnických a zdravotně-sociálních studijních oborů*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013. ISBN 978-80-7395-526-7.

UHERÍK, Anton. *Hluchota, reč, poznanie*. Martin: Osveta, 1990.

Internetové zdroje

Action od Hearing Loss [online]. [cit. 20.04. 2020]. Dostupné z: <https://www.actiononhearingloss.org.uk>

ANEPS – Asociácia nepočujúcich Slovenska. *ANEPS* [online]. [cit. 06.02. 2020]. Dostupné z: <http://www.aneps.wbl.sk>

APPN, *Výroční zpráva 2006 APPN, o. s.* Praha, nepublikováno.

APPN, *Výroční zpráva 2008 APPN, o. s.* Praha [online]. [cit. 2020-05-02]. Dostupné také z: <http://www.tichysvet.cz/vyrocní-zpravy>

APPN, *Výroční zpráva 2009 APPN, o. s.* Praha [online]. [cit. 2020-05-02]. Dostupné také z: <http://www.tichysvet.cz/vyrocní-zpravy>

Deutsche Gesellschaft der Hörbehinderten: Selbsthilfe und Fachverbände e.V. [online]. [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://www.deutsche-gesellschaft.de>

FIKEJS, Jan. *Prstová abeceda* [online]. 2005 [cit. 2019-08-10]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/3-prstova-abeceda>

Gymnázium, Střední odborná škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené: Praha 2, Ječná 27 [online], Gymnázium, Střední odborná škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.jecna27.cz/>

HORVÁTHOVÁ, Ivana. *Vzdělávání dětí se sluchovým postižením* [online]. 3. 12. 2012 [cit. 02.02. 2020]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/vzdelavani-deti-se-specialnimi-potrebami/vzdelavani-deti-se-sluchovym-postizenim.shtml>

MOTEJZÍKOVÁ, Jitka. *Vývoj mluveného jazyka u neslyšících a nedoslýchavých dětí*. [online]. 16.11.2011 [cit. 11.12. 2019]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/935-vyvoj-mluveneho-jazyka-u-neslysicich-a-nedoslychavych-deti>

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. *MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí* [online]. [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://val-mez.cz/>

Platná legislativa pro OZP. *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR | pomáháme druhým* [online]. [cit.10.01.2020]. Dostupné z: <http://www.praceprozp.cz/informace/vseobecne-informace/platna-legislativa-pro-ozp>

Práce pro ZP [online]. 2019 [cit. 16.11. 2020]. Dostupné z: <http://praceprozp.cz/category/ozp/3/>

REDLICH, Karel. *Narození dítěte neslyšícím rodičům*. [online]. 2007 [cit. 05.03. 2020]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/195-narozeni-ditete-neslysicim-rodicum>

Střední škola Gellnerka: pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami [online], 2018. [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <https://www.ssbrno.cz/>

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova [online], 2018. ZŠ Holečkova [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.skolaholeckova.cz/>

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Olomouc, Kosmonautů 4 [online], 2018. Matosoft [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <https://www.sluch-ol.cz/>

Střední vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Copyright [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

Škola pro sluchově postižené – České Budějovice | Mateřská škola – Základní škola – Střední škola [online], 2012. [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.sluchpostcb.cz/>

Škola Výmolova [online], 2016. Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.vymolova.cz/>

Tichý svět/Tichý svět [online]. [cit. 09.12.2019]. Dostupné z: <http://www.tichysvet.cz/o-nas>

Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549 – Stránky školy pro neslyšící studenty a studenty s logopedickou vadou [online], Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králové, Štefánikova 549 – Stránky školy pro neslyšící studenty a studenty s logopedickou vadou. [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://neslhc.com/>

WHO/*Grades of hearing impairment* [online]. WHO, 2019 [cit. 26.08.2019]. Dostupné z: https://www.who.int/deafness/hearing_impairment_grades/en/

Základní a mateřská škola pro sluchově postižené Ostrava [online], 2015. Základní a mateřská škola pro sluchově postižené Ostrava. [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.deaf-ostrava.cz/>

Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené – Plzeň [online], [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <http://www.sluchpost-plzen.cz/>

Zákon č. 384/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 138. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb138-08-pdf.aspx>

Zákon č. 423/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 138. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb138-08-pdf.aspx>

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Klasifikace vad sluchu dle doporučení 02/1 BIAP (1997).....	15
Tabulka 2 - Působnost organizace Tichý svět v jednotlivých krajích	36
Tabulka 3 -Skladba respondentů podle věku.....	46
Tabulka 4 -Stupeň sluchového postižení	48
Tabulka 5 - Tlumočení ve veřejných institucích	51
Tabulka 6 – Odpovědi konzultantů dle pořadí, v jakém odeslali vyplněný dotazník	60
Tabulka 7 – Úspěšnost zaměstnání klientů organizace Tichý svět	71

Seznam grafů

Graf 1 - Odpověď na otázku č. 6: „Vyskytuje se sluchové postižení i u Vašich rodičů?“.	49
Graf 2 - Odpověď na dotaz č. 7: „Používáte nebo používal/a jste kompenzační pomůcku, jakou?“	50
Graf 3 - Odpověď na dotaz č. 11: „Využil/a jste někdy rekvalifikačního kurzu pro neslyšící, které pořádají některé organizace?“	52
Graf 4 - Odpověď na dotaz č.14	54
Graf 5 - Otázka: „Jak dlouho pracujete pro Tichý svět?“	58
Graf 6 – Výsledek odpovědí konzultantů na dotaz č. 2	59
Graf 7 – Nejvyšší dosažené vzdělání klientů organizace Tichý svět	61
Graf 8 – Regiony, jež se zúčastnily dotazníkového šetření	62
Graf 9 – Možnosti při výběru zaměstnání	63
Graf 10 – Spolupráce se zaměstnavateli.....	64
Graf 11- Nabídka zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením.....	65
Graf 12 – Vliv upřednostňování českého znakového jazyka	67
Graf 13 – Komunikační styly klientů organizace Tichý svět	68
Graf 14– Zaměstnávání osob se sluchovým postižením ve vystudovaném oboru	69

Seznam příloh

Příloha 1 - Ukázka rozhovoru.....	89
Příloha 2 - Dotazníkové šetření	92

Příloha 1 - Ukázka rozhovoru

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké školní instituce jste navštěvoval/a? Běžnou mateřskou školu, základní školu nebo specializovanou školu pro sluchově postižené?
3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? V jakém oboru? Byl výběr SŠ a VŠ omezen Vaším postižením? Byl/a jste na střední škole spokojen/a?
4. Jste neslyšící nebo nedoslýchavý? Jaký máte stupeň sluchového postižení? (střední nedoslýchavost, těžká nedoslýchavost, praktická hluchota, úplná hluchota)
5. Jak dlouho u Vás přetrvává sluchové postižení? (od narození, od raného věku, postižení jako následek onemocnění nebo úrazu)
6. Vyskytuje se sluchové postižení i u Vašich rodičů?
7. Používáte nebo používal/a jste kompenzační pomůcku, jakou?
8. Jaký komunikační prostředek využíváte v běžné komunikaci ve slyšící společnosti? (český znakový jazyk, znakovaná čeština, odezírání, mluvená řeč)
9. Potřebujete asistenci/tlumočení ve veřejných institucích (pošta, lékař, úřady)?
10. V jaké společnosti se nejčastěji vyskytujete? Mezi neslyšícími, slyšícími nebo neděláte mezi těmito dvěma skupinami rozdíl?
11. Využil/a jste někdy rekvalifikačního kurzu pro neslyšící, které pořádají některé organizace?
12. Jak jste dozvěděl/a o organizaci Tichý svět?
13. Z jakého důvodu spolupracujete s Tichým světem a jak dlouho?
14. Jaké bylo Vaše očekávání od organizace, vyplnilo se?
15. V jakém zaměstnání jste v minulosti byl/a? V jakých jste byl/a spokojen/a?
16. V současnosti jste někde zaměstnán/zaměstnaná? A jak dlouho v daném zaměstnání pracujete? Pracujete v zaměstnání, ve kterém jste chtěl/a?
17. Jaké požadavky máte na své zaměstnání? Měl/a jste někdy problém s hledáním zaměstnání? Vnímal/a jste sluchové postižení jako nevýhodu v zaměstnání nebo v soukromém životě?
18. Setkal/a jste se někdy v zaměstnání s neochotou Vás zaměstnat z důvodu sluchového postižení?
19. Jaký je Váš pohled na Vaše sluchové postižení?

23. 8. Mělník

1. 32 let, Olga
2. Do mateřské školy jsem chodila v Plzni od 3 do 6 let a byla pro neslyšící, základní škola byla běžná a chodila jsme tam až do 7. třídy, poté jsem přestoupila do Prahy – Radlice pro sluchově postižené.
3. Maturita na průmyslové škole, obor – počítačové systémy ve Valašském Meziříčí, pro neslyšící. Musela jsem si vybrat jen školu pro sluchově postižené, byl omezený výběr. Nedorozuměla jsem se slyšícími. Chtěla jsem vystudovat obor kadeřnictví, ale nedoporučili mi to z důvodu, že to je nevhodné pro neslyšící. Dříve byla škola kadeřnická pro sluchově postižené, ale byla zrušená kvůli malému zájmu. Měla jsem na výběr švadlenu v Brně, ale počítačové systémy mě více zaujaly. Byla jsem spokojena. Ve druhém ročníku jsem ukončila studium ve Valašském Meziříčí a šla jsem do Hradce Králové, ale pak jsme se vrátila zpět do Valašského Meziříčí a dodělala jsem školu.
4. Neslyšící.
5. Od narození.
6. Rodiče jsou slyšící.
7. Mám sluchadlo, kvůli bezpečnosti, slyším zvuk auta apod., naučila jsem se rozeznat zvuky.
8. Odezírám, s rodiči se snažím komunikovat mluvenou řečí, ale spíš užívám český znakový jazyk.
9. U lékaře nepoužívám tlumočníka, využívám mobilní aplikaci, na úřadech mi pomáhá maminka nebo přítel.
10. S neslyšícími jsem častěji, mám mezi neslyšícími více kamarádů, ale mezi těmito dvěma skupinami nedělám rozdíl, když je slyšící a je ochotný a snaží se komunikovat, tak je to bez problému. Můj přítel je slyšící.
11. Nebyla, teď si poprvé vyřizuji kurz – fitness trenérka, protože není žádný takový trenér pro neslyšící, byl to přítelův nápad.
12. Dozvěděla jsem se o ni asi před čtyřmi lety. Již 2 x jsem se spojila s organizací Tichý svět a vždy mi pomohli najít práci v Praze, v Brně jsem si práci našla sama.
13. Spolupracuji s organizací Tichý svět kvůli hledání práce a je to už asi čtyři roky“

14. Jsem spokojená, protože vždy na čem se domluvili se zařídilo a nebyl žádný problém.
15. Pracovala jsem jako pokojská v Praze, v Brně jako administrativní účetní – zadávání faktur, poté v tiskárně v Praze, dále jsem byla zaměstnána i v Alze jako programní technik. Byla jsem spokojena v Brně.
16. Nyní jsem nezaměstnaná.
17. Požadavky – sen dělat fitness trenérku nebo se věnovat počítačové grafice, nechci být v továrně jako dělnice, i z tohoto důvodu jsem si dodělala maturitu. Problém při hledání zaměstnání byl hlavně s telefonováním, s tím mi pomáhá Tichý svět, díky Tiché lince. Bez organizace Tichý svět by mne například nezaměstnali v Alze. Nevýhoda sluchového postižení je, že na mě lidé zvláště „koukají“ a že se slyšící bojí navázat kontakt. V soukromém životě nemám problém, že jsem neslyšící, ale setkávám se s tím, že se lidé bojí s ní komunikovat, protože se nedorozumí.
18. Často, firmy se sami bojí zaměstnávat neslyšící.
19. V dětství jsem chtěla být slyšící, abych se mohla domluvit, ale teď už kochleární implantát nechci a jsem smířená s tím, že jsem neslyšící. Mám slyšícího přítele a jsem spokojená. Přítel mi pomáhá zařídit spoustu věcí. I bývalý přítel byl slyšící, ale byl neochotný mi pomoci a ze všeho bolela hlava. Nyní s přítelem žijeme v Německu.

Příloha 2 - Dotazníkové šetření

Dotazník pro zaměstnance organizace Tichý svět

Otázky

Odpovědi

19

19 odpovědí

Přijímá odpovědi

Souhrn

Otázka

Individuální

1. Jak dlouho pracujete pro Tichý svět?

19 odpovědí

Interval	Count	Percentage
1 rok	2	10,5 %
2,5 roku	1	5,3 %
4. roky	3	15,8 %
5 měsíců	1	5,3 %
Asi necelých 5 let myslím	2	10,5 %
Necelých 6 let.	1	5,3 %
rok a půl	1	5,3 %

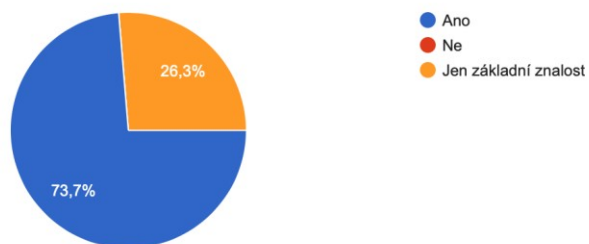
2. Ovládáte český znakový jazyk?

19 odpovědí

Answer	Count	Percentage
Ano	5	26,3 %
Ne	14	73,7 %

2. Ovládáte český znakový jazyk?

19 odpovědí

3. Jaké jsou nejčastější důvody klientů se sluchovým postižením, že Vás kontaktují?

19 odpovědí

doprovod na úřady, pracovní pohovory, nástup do práce, k lékaři

Podpora při hledání práce, podpora při žádání o kompenzační pomůcku.

Chtějí být zaměstnaní, potřebují doprovod a komunikaci

Nejčastěji potřebují pomoci hledat zaměstnání a v rámci odborného soc.poradenství řešíme s klienty exekuce

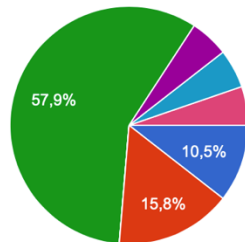
Pomoc se zprostředkováním kontaktu s potencionálními zaměstnavateli, pomoc při zmapování dluhů, pomoc při zprostředkování kontaktu s ÚP a jak správně vyplnit žádosti pro ÚP.

hledání zaměstnání

Hledání práce

4. Jaké nejvyšší dosažené vzdělání mají nejčastěji Vaši klienti?

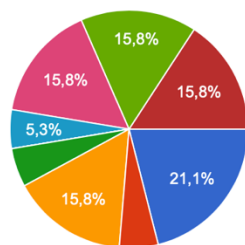
19 odpovědí

- Základní
- Střední
- Vysokoškolské
- Vyučen v oboru
- vyučení, střední
- Pokud není důvod, nemám proč to od klientů zjišťovat
- Pokud nepotřebuji pro cíl klienta, nezjišťujeme. Klienti máme se základním, středním i vyučením a kaž...

5. V jakém regionu působíte?

19 odpovědí

- Praha
- Středočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Jihočeský kraj
- Pardubický kraj
- Liberecký kraj
- Ústecký kraj
- Královéhradecký kraj

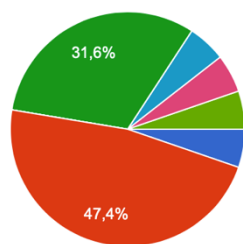
▲ 1/2 ▼

6. Jaké jsou možnosti klientů při výběru zaměstnání ve Vašem regionu?

19 odpovědí

6. Jaké jsou možnosti klientů při výběru zaměstnání ve Vašem regionu?

19 odpovědí

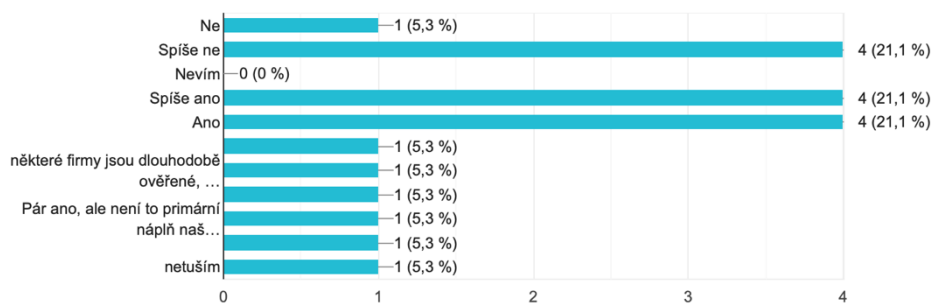

- Nedostačující
- Spíše nedostačující
- Nevím
- Spíše dostačující
- Dostačující
- záleží na oboru
- Nejsem schopná odpovědět.. záleží na požadavcích klienta...nabídky jsou, al...
- Stejně jako pro slyšící. Pokud klient hledá zaměstnání, přistupujeme indivi...

7. Jsou s Vámi v kontaktu zaměstnavatelé (majitelé firmy) z důvodu hledání nových zaměstnanců v řadách Vašich klientů?

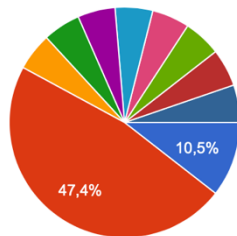

19 odpovědí

8. Je v České republice dostačující nabídka zaměstnání pro osoby se sluchovým postižením?

19 odpovědí

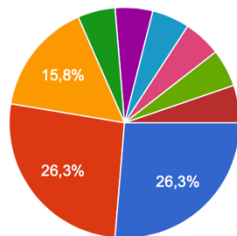

- Ano
- Ne
- nemám přehled o celé ČR, ale v PLK j...
- Nedokážu odpovědět. Momentálně je...
- Ústecký kraj je průmyslová oblast, jso...
- Záleží na zaměstnavatelích.
- není dostatečně pestrá
- Nabídka ano, ale problémem je vzděl...

▲ 1/2 ▼

9. Má vliv upřednostňování českého znakového jazyka neslyšícím klientem na rozhodnutí zaměstnavatele (majitele firmy) tohoto neslyšícího zaměstnat?

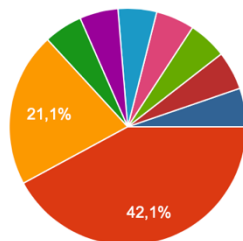
19 odpovědí

- Ano
- Ne
- Nevím
- S tím jsem se nikdy nesetkala. Nikdy jsem se nesetkala s tím, aby byly pod...
- někdy ano, záleží na pracovní pozici a...
- částečně ano, firma má pak strach z k...
- Tohle vám žádný zaměstnavatel napln...
- Někdy ano, někdy ne. Pokud jsme sch...
- Záleží na zaměstnavateli - někteří jso...

10. Jaký komunikační styl upřednostňují Vaši klienti?

19 odpovědí

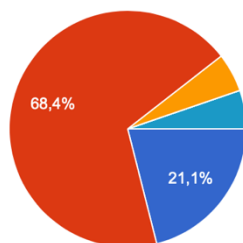

- Český jazyk
- Český znakový jazyk
- Znakovaná čeština
- Odezírání
- Nelze odpovědět. Situace není nastav...
- ČZJ, odezírání + mluvené slovo (u ne...
- Záleží na tom, zda klient je nedoslých...
- Kombinace všech

▲ 1/2 ▼

11. Pracují Vaši klienti se sluchovým postižením ve vystudovaném oboru?

19 odpovědí

- Ne
- Spíše ne
- Nevím
- Spíše ano
- Ano
- Někteří ano, někteří pracují v jiném oboru

12. Jaké jsou důvody, pro které zaměstnavatelé odmítají zaměstnat pracovníka se sluchovým postižením?

19 odpovědí

bezpečnost práce

1) kvůli BOZP, 2) kvůli komunikaci a neschopnosti klienta srozumitelně mluvit (výjimečné případy, není to pravidlem!)

Bezpečnost práce a komunikace

Komunikační bariéra, rasa - máme hodně klientů romského původu, BOZP

Bezpečnost práce, kdy by neprošel klient i zdravotní prohlídkou.

porušení bezpečnosti práce

Bojí se, že nebudou spolu mít jak komunikovat. Z důvodu bezpečnosti práce. Strach z nevědomosti a nezkušenosti s člověkem se sluchovým postižením.

bezpečnost práce, neznalost, neochota

13. V kolika procentech se podařilo najít pro neslyšícího klienta zaměstnání, kteří Vás kontaktovali s cílem najít si zaměstnání? (Uveďte, prosím, alespoň orientačně počet klientů, které se podařilo zaměstnat a celkový počet, který máte (např. cca 10 z 50)).

19 odpovědí

- komunikační bariéry - obávají se, že zaměstnanec neporozumí zadaným úkolům
- bezpečnost - ve velkých firmách, kde používají VZvozíky a jiné dopravní menší prostředky, nesmějí zaměstnávat neslyšící kvůli bezpečnosti práce (v Libereckém kraji problém, neboť je zde velké množství zaměstnavatelů v automobilové průmyslu - velké výrobní haly...)

malá odbornost, nemají dostatečné dovednosti, znalosti + komunikační bariéra, neovládají čj alespoň v psané formě

13. V kolika procentech se podařilo najít pro neslyšícího klienta zaměstnání, kteří Vás kontaktovali s cílem najít si zaměstnání? (Uveďte, prosím, alespoň orientačně počet klientů, které se podařilo zaměstnat a celkový počet, který máte (např. cca 10 z 50)).

19 odpovědí

